

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Střet zájmů u veřejného činitele obce

Bc. Růžena Talafová

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Růžena Talafová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Šumperk

Název práce

Střet zájmů u veřejného činitele obce

Název anglicky

Conflict of interest with a public official of the municipality

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika střetu zájmů v kontextu rozhodování místních samospráv. Výzkum bude zaměřen na obce správního obvodu obce s pověřeným obecním úřadem Hanušovice (okres Šumperk).

Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Posoudit potřebnost a případné přínosy zákona o střetu zájmů (v kontextu veřejného rozhodování, kdy se veřejný zájem, který má veřejný funkcionář prosazovat, dostává do konfliktu s jeho soukromými zájmy).
2. Zjistit znalost zákona a z něj vyplývajících povinností u veřejných funkcionářů obcí.

Metodika

Práce bude postavena jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – polostrukturované rozhovory s představiteli místních samospráv a dotazníkové šetření.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

střet zájmů, samospráva, veřejný funkcionář, starosta, centrální registr oznámení, podpůrný zapisující orgán

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. Komunální politika – Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. 256 s. ISBN: 978-80-247-2908-4.
- BERNARD, J. Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.
- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN: 978-80-247-3061-5.
- ČOPÍK, J., KOPŘIVA, R., ČMEJREK, J. (2021) Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic, *Local Government Studies*, 47/2, 167-185, DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069.
- FRIČ, P. (2001) Korupce – deviantní chování nebo sociální dezorganizace? *Sociologický časopis*, 37/1, 65-72.
- HEINELT, H.; MAGINER, A.; CABRIA, M.; REYNAERTH, H. (eds.) *Political leaders and Changing Local Democracy. The European Mayor*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2018. ISBN 978-3-319-67410-0.
- KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 300 s. ISBN: 978-80-7357-910-4.
- KAPRAS, J. Střet zájmů veřejných funkcionářů. Dizertační práce, vedoucí Kysela, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie, 2023.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2024

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2024

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Střet zájmů u veřejného činitele obce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. března 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, za vstřícnost a ochotu při psaní této diplomové práce. Děkuji také své rodině, Ing. Jiřímu Průšovi, Ph.D., MBA, Mgr. Aleně Lakomé a přátelům za podporu, která se mi dostávala nejen při psaní této práce, ale i po dobu celého studia.

Střet zájmů u veřejného činitele obce

Abstrakt

Tato diplomová práce je zaměřena na téma problematiky střetu zájmů u veřejného funkcionáře obce, jeho orientace v zákoně o střetu zájmů a z něj vyplývajících povinností, potřebnosti tohoto zákona a v neposlední řadě veřejného rozhodování, při kterém se může veřejný zájem dostat do konfliktu se zájmem soukromým, tedy s osobními preferencemi lidí, kteří jsou ze zákona, a na základě výsledku voleb, oprávněni o veřejných záležitostech rozhodovat.

Diplomová práce sleduje veřejné funkcionáře malých obcí ve vybrané oblasti. Předchází tomu obecnější úvod k veřejné správě a samosprávě, struktuře obce, všeobecný pohled na střet zájmů, s důrazem na právní požadavky vyplývající z české ústavy a etická pravidla pro veřejné funkcionáře, zdůrazňuje vztah mezi regulací střetu zájmů a základními principy demokratického státu, které vyžadují, aby veřejná moc sloužila všem občanům, a poukazuje na důležitost budování důvěry veřejnosti v tuto moc. Tímto způsobem předchází nadměrné kumulaci politické, ekonomické a mediální moci a poskytuje ochranu proti možnému oslabení právního státu a politické svobody.

Závěr práce pak vyhodnocuje potřebnost zákona o střetu zájmů, kvalitu právní úpravy v České republice, jež je poměrně komplexní, ale zároveň se též snaží upozornit na její nedostatky či možnosti dalšího rozvoje. Práce zjistila, že veřejní funkcionáři se v problematice střetu zájmů orientují a i ve složitosti poměrů malé obce dodržují předpisy vyplývající z funkce veřejného funkcionáře. Dílčím cílem pak bylo povědomí o pojmu střetu zájmů u vybraného vzorku mladé populace generace Z, kde polovina dotázaných prokázala znalost o střetu zájmů. I přes toto zjištění dotazovaní dokázali posoudit střet zájmů jako přínosný a dokázali i navrhnout jisté doporučení v regulaci střetu zájmů.

Klíčová slova: střet zájmů, veřejný funkcionář, samospráva, starosta, centrální registr oznámení, podpůrný zapisující orgán, Branná, Hanušovice, Jindřichov, Kopřivná, Malá Morava, Staré Město, Šléglov, Vikantice

Conflict of interest with a public official of the municipality

Abstract

This diploma thesis is focused on the topic of conflict of interest for a public official of the municipality, his orientation in the law on conflict of interest and the obligations arising from it, the necessity of this law and, last but not least, public decision-making in which the public interest may come into conflict with a private interest, i.e. with the personal preferences of people who are authorized by law, and based on the results of elections, to decide on public affairs.

The diploma thesis follows the public functionaries of small municipalities in the selected area. It is preceded by a more general introduction to the administration and structure of the municipality, public general views on conflicts of interest, with an emphasis on legal requirements arising from constitutions and ethical rules for public officials, the relationship between regulatory conflicts of interest and the basic principles of a democratic state, which require that public power served all citizens, and draws attention to the need to build public trust in this power. In this way, it prevents the excessive accumulation of political, economic and media power and provides protection against the possible weakening of the rule of law and political freedom.

The conclusion of the work then evaluates the necessity of the conflict of interest law, the quality of legislation in the Czech Republic, which is relatively comprehensive, but at the same time it also tries to draw attention to its shortcomings or possibilities for further development. The work found that public officials are familiar with the issue of conflict of interests and, even in the complexity of the circumstances of a small municipality, comply with the regulations resulting from the function of a public official. The partial goal was awareness of the concept of conflicts of interest among a selected sample of the young population of generation Z, while half of the respondents demonstrated knowledge of conflicts of interests. Despite this finding, the interviewees were able to assess the conflict of interest as beneficial and I was able to propose certain recommendations in the regulation of the conflict of interest.

Keywords: conflict of interest, public official, local government, mayor, central register of notifications, supporting recording body, Branná, Hanušovice, Jindřichov, Kopřivná, Malá Morava, Staré Město, Šléglov, Vikantice

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Územní veřejná správa	16
3.1.1 Charakteristické rysy samosprávy obcí	17
3.1.2 Působnost obcí	18
3.1.3 Organizační struktura obce	20
3.2 Střet zájmů	25
3.2.1 Definice střetu zájmů	29
3.2.2 Další právní předpisy týkající se střetu zájmů	31
3.2.3 Veřejný funkcionář	33
3.2.4 Povinnosti veřejných funkcionářů	36
3.2.5 Centrální registr oznámení	37
3.2.6 Podpůrný zapisující orgán	38
3.2.7 Nahlížení do centrálního registru oznámení	39
3.2.8 Kauza – stížnost zastupitelů obcí	40
3.2.9 Povinnost oznamovat	41
3.2.10 Kontrolní činnost	42
4 Vlastní práce	45
4.1 Obec Branná	45
4.2 Obec Hanušovice	49
4.3 Obec Jindřichov	52
4.4 Obec Kopřivná	54
4.5 Obec Malá Morava	56
4.6 Obec Staré Město	59
4.7 Obec Šléglov	61
4.8 Obec Vikantice	63
5 Výsledky a diskuse	65
5.1 Shrnutí rozhovoru	65
5.2 Dotazníkového šetření	67
5.3 Výsledky dotazníkového šetření	74
6 Závěr.....	75
7 Seznam použitých zdrojů	77

8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	84
8.1	Seznam obrázků	84
8.2	Seznam tabulek.....	84
8.3	Seznam grafů.....	84
Přílohy	86

1 Úvod

Během vývoje moderní společnosti se státní zřízení podřizují různým demokratizačním, ale i naprosto opačným tendencím. V západním světě převládla koncepce liberální demokracie a právního státu, mající kořeny v historických epochách, od antiky přes reformaci a osvícenství až po hnutí 60. let. Tato koncepce, i když není definitivním cílem dějin směrem k demokratickému právnímu státu, byla v průběhu 19. a 20. století přijata mnoha zeměmi. Demokratický právní stát čelí různým vnějším i vnitřním tlakům, včetně ekonomických, sociálních a geopolitických. Aby dobře fungoval a zachoval si svou podstatu, je nezbytné o něj pečovat, vyvažovat zájmy, tendence a bránit fenoménům, které by ho mohly ohrozit. Některé z těchto fenoménů jsou zjevné a mají okamžité důsledky, jako jsou války, převraty nebo ekonomické krize. Jiné jsou však skryté, dlouhodobé a abstraktní a mohou sloužit jako základ pro další problémy, které mohou oslabit demokratický právní stát. Mezi tyto fenomény patří i korupce ve všech jejích podobách. Boj proti korupci se často projevuje spíše jako morální dilema než coby reálná snaha o odstranění tohoto problému. Korupce může mít různé podoby a úrovně nebezpečnosti pro společnost a často je spojena s dalšími jevy, jako je nehospodárnost, nedostatek transparentnosti a střet zájmů. Tyto jevy podkopávají důvěru ve fungování institucí a demokratických procesů. Obranou demokratického právního státu proti těmto hrozbám je adekvátní a srozumitelná právní regulace, podporovaná integritou institucí a politickou kulturou, která klade důraz na dodržování pravidel. Svou roli může sehrát i veřejný diskurs ohledně míry decentralizace státní, resp. veřejné moci. Střet zájmů, který může vést ke korupci a dalším negativním jevům, je třeba monitorovat a vytvářet preventivní mechanismy, které minimalizují jeho dopady.

Právní úprava střetu zájmů vznikla jako odezva na konkrétní případy, které odhalily nedostatky v systému, které umožňují veřejným funkcionářům zneužívat své postavení pro obohacení své, svých obchodních společností, příbuzných nebo známých. V České republice a v mnoha dalších zemích došlo v posledních deseti až patnácti letech k významnému pokroku, zejména od roku 2010, kdy začaly být přijímány komplexní a důkladná opatření k prevenci střetu zájmů. Tato opatření reagovala na stále zřetelnější prolínání byznysu a politiky. Vznikla pravidla pro neslučitelnost veřejných funkcí, která jsou odvozena z ústavy a dále rozpracována a doplňována v jednotlivých zákonech.

V tomto kontextu nelze nezmínit i v současnosti diskutovanou, nicméně stále neprovedenou regulaci lobbingu.

Diplomová práce zahrnuje teoretickou i praktickou část, přičemž první část obsahuje dvě kapitoly, které se dále dělí na podkapitoly dle logické návaznosti. V první kapitole teoretické části práce je nastíněna veřejná správa, samospráva, struktura obce a v druhé kapitole problematika střetu zájmů, která vysvětluje jeho definici, představuje další právní předpisy týkající se střetu zájmů a dále teoretická část, která se zabývá tím, kdo je veřejný funkcionář a představuje jejich jednotlivé povinnosti. Další kapitola pak zmiňuje centrální registr oznámení, jeho význam, a následně popisuje funkce podpůrného zapisujícího orgánu, možnosti nahlížení do centrálního registru oznámení. Současně též popisuje kauzu ohledně stížnosti zastupitelů obcí na tento registr, na oznamovací povinnost veřejných funkcionářů a v neposlední řadě na kontrolní činnost, jež zastává Ministerstvo spravedlnosti. Tento názor veřejných funkcionářů glosovala advokátka Hamplová, když povinnosti dle tohoto zákona označila velice expresivně slovy „majetkový striptýž“.

Teoretická část dává základ pro část empirickou. V empirické části jsou pak představeny vybrané obce a vzhledem k tomu, že se tato diplomová práce věnuje především voleným funkcionářům na místní úrovni samosprávy, tak bylo za tímto účelem čerpáno z poskytnutých informací od členů veřejných funkcionářů vybraných obcí stejného okresu, konkrétně jejich znalosti v orientaci ohledně zákona o střetu zájmů a z něj vyplývajících povinnosti vůči těmto povinným osobám, potřebnosti tohoto zákona v očích těchto veřejných funkcionářů. Jako jedna z osvědčených technik se proto jeví rozhovor s veřejnými funkcionáři obcí vybraného regionu a dotazníkové šetření vybraného vzorku populace, konkrétně generace Z z okresu Šumperk, pod který spadají vybrané obce. Praktická část je dále rozšířena o odkazy na konkrétní případy střetu zájmů veřejných funkcionářů. Tyto případy buď ilustrují možnost nárokování si odpovědnosti veřejných funkcionářů, nebo naopak ukazují nedostatky v aktuálním systému.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je problematika střetu zájmů v kontextu veřejného rozhodování, kdy se veřejný zájem, který má veřejný funkcionář prosazovat, dostává do konfliktu s jeho soukromými zájmy. Pozornost v této práci je upřena na malé obce, kde pravděpodobnost vzniku konfliktu zájmů úzce souvisí s bližšími vztahy a vazbami; dále orientace veřejného funkcionáře v zákoně o střetu zájmů a z něj vyplývajících povinnostech, neboť v malých obcích může být nižší povědomí o problematice střetu zájmů, a to nejen u veřejných funkcionářů ale i mezi občany. Ve výsledku to pak může vést k menšímu tlaku na dodržování etických standardů u veřejných funkcionářů; a v neposlední řadě pak vnímání potřebnosti, případně přínosu tohoto zákona ze strany veřejných funkcionářů.

Kromě výše zmíněného práce zjišťuje u vybrané výseče mladé populace rozsah povědomí o střetu zájmů veřejných funkcionářů obcí a zkoumá zda-li dokáží navrhnout i vhodná doporučení v regulaci zákona o střetu zájmů.

Práce je zaměřena na veřejné funkcionáře vybraných obcí Branná, Hanušovice, Jindřichov, Kopřivná, Malá Morava, Staré Město, Šléglov a Vikantice (okres Šumperk). Hlavní důvod výběru těchto obcí spočívá v tom, že všechny uvedené obce spadají pod správu Hanušovic, neboť Hanušovice je obec s pověřeným obecním úřadem, že se jedná o malé obce, kde se o to více klade důraz na transparentnost, etiku a dodržování předpisů vyplývajících ze zákona o střetu zájmů veřejnými funkcionáři.

Cíle práce

- Posoudit potřebnost a případné přínosy zákona o střetu zájmů (v kontextu veřejného rozhodování, kdy se veřejný zájem, který má veřejný funkcionář prosazovat, dostává do konfliktu s jeho soukromými zájmy).
- Zjistit znalost zákona a z něj vyplývajících povinností u veřejných funkcionářů obcí.

Dílčím cílem je pak:

- Zjistit u vybrané výseče mladé populace rozsah povědomí o střetu zájmů veřejných funkcionářů obcí.

2.2 Metodika

Práce je postavena jako komparativní případová studie osmi obcí. Ke sběru dat byly využity zejména dvě základní techniky - polostrukturované rozhovory s představiteli místních samospráv a dotazníkové šetření.

První zmiňovanou technikou byl kvalitativní sběr dat formou rozhovorů se starosty vybraných osmi obcí. Rozhovor byl proveden prostřednictvím telekomunikačního zařízení a každému starostovi bylo položeno 11 shodných otázek. Otázky se týkaly střetu zájmů, oznamovací povinnosti, centrálního registru a vnímání potřebnosti zákona o střetu zájmů. Výčet otázek z obou technik sběru dat je přílohou této práce.¹

Druhá technika sběru dat představuje kvantitativní sběr dat pomocí dotazníku, který obsahuje 11 otázek, které odpovídají Likertově škále. Dotazník byl rozeslán mladé vybrané populaci generace Z, kterou představovali zástupci studentů IV. ročníku Gymnázia Šumperk. Dotazník byl rozeslán v tištěné podobě prostřednictvím učitele Mgr. Marka Mikuláše, který ve své hodině politologie dotazník předložil respondentům, tedy studentům, přičemž návratnost byla 100%. Výsledky byly přeneseny do MS Excel, kde byly vytvořeny grafy, které byly v práci následně rozpracovány. Otázky v dotazníku byly zaměřeny na povědomí respondentů o pojmu střetu zájmů veřejného funkcionáře, zda mají důvěru ve veřejného funkcionáře své obce, měli možnost uvést příklady, čím by mohla být posílena důvěra veřejnosti při rozhodování veřejného funkcionáře ve věcech veřejných, další otázka zjišťovala povědomí o kontrolním mechanismu respektive o Centrálním registru oznámení, kde veřejní funkcionáři mají povinnost podávat oznámení o činnostech, o majetku a příjmech a závazcích a jejich názoru na možnosti nahlížení veřejností do tohoto registru a jiné.²

Teoretická část diplomové práce se na základě literární rešerše věnuje veřejné správě, samosprávě, střetu zájmů a ukotvení veřejných funkcionářů samosprávných celků v realitách tuzemské právní úpravy. Literární rešerše je řádně ocitována

¹ Příloha č. 2 *Otázky a rozhovor s veřejným funkcionářem obecního úřadu na téma střetu zájmů.*

² Příloha č. 1 *Dotazníkové šetření na téma Střet zájmů veřejných funkcionářů.*

dle normy ČSN ISO 690. Souhrnný seznam zdrojů je uveden v poslední části této práce. Praktická část diplomové práce popisuje jednotlivé zvolené obce, jejich polohu, historii a samosprávu, představuje konkrétní kauzy a dále představuje dvě formy šetření, a to dotazník pro vybranou veřejnost, a dále polostrukturované rozhovory se starosty vybraných obcí.

3 Teoretická východiska

3.1 Územní veřejná správa

V České republice se veřejná správa dělí na státní správu a samosprávu. Peková a kol. chápe veřejnou správu jako soubor účelných činností, které se realizují prostřednictvím rozhodnutí orgánů volených občany, a které slouží k zabezpečení úkolů a potřeb veřejného zájmu. Za tyto aktivity jsou odpovědné státní orgány a další subjekty veřejné správy, jako jsou územně samosprávné jednotky a jiné veřejnoprávní korporace. Tyto instituce provádějí veřejnou správu v souladu s ústavou a legislativou, která vymezuje jejich činnosti, pravomoci a kompetence. Dále je veřejná správa rozdělena podle toho, zda je prováděna přímo státem prostřednictvím jeho orgánů, či prostřednictvím územní samosprávy. V poslední době došlo v mnoha demokratických státech k reformám veřejné správy, které si kladou za cíl efektivněji rozdělit pravomoci mezi různé úrovně ve státní správě, ať už horizontálně či vertikálně. Nicméně hlavním cílem těchto reforem je jasně oddělit státní správu od územní samosprávy.³ Státní správa se provádí prostřednictvím ústřední vlády, která zastává nejvyšší funkce výkonné a politické moci. Ústřední vláda vykonává kontrolní, sjednocující a koordinační funkce nad jednotlivými ministerstvy a dalšími ústředními orgány státní správy. Dle aktuálního znění zákona č. 2/1969 Sb. Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. K 1. lednu 2024 existuje vyjma ministerstev pak dalších 17 specializovaných ústředních orgánů státní správy, jako je například Český statistický úřad nebo Český úřad zeměměřický a katastrální, Český báňský úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Národní bezpečnostní úřad, Národní sportovní agentura a jiné. Řízení státní správy je sjednocené a regulované zákonem na celém území.⁴ Balík pak uvádí, že územní samospráva umožňuje obcím samostatně vykonávat určité pravomoci, a to relativně nezávisle na státu. V České republice existuje tzv. smíšený model územní samosprávy, kde jsou některé pravomoci státní správy delegovány na orgány územní samosprávy v rámci přenesené působnosti. Tyto orgány pak nevykonávají své funkce jako

³ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 3. přepracované vydání*. Praha: ASPI, 2008, s.85-86

⁴ Zákon č. 2/1969 Sb. české národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

samosprávné, ale jako orgány státní správy.⁵ Jak poznamenala Provažníková, státní a územní samospráva působí na úrovni obcí i krajů v rámci jedné administrativní jednotky. Základními administrativními jednotkami územní samosprávy jsou obce, přičemž vyšším stupněm jsou kraje, označované též jako vyšší územní samosprávní celky.⁶

3.1.1 Charakteristické rysy samosprávy obcí

Základní charakteristiky české samosprávy obcí jsou stanoveny platnou legislativou, zejména zákonem o obcích, č. 128/2000 Sb. Tento zákon definuje úkoly obcí a určuje postavení samosprávných orgánů. Podle něj je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří jednotný celek vymezený hranicemi svého území. Jedním z klíčových aspektů samostatné působnosti je také hospodaření s rozpočtem obce.⁷ V právních vztazích jedná pod svým jménem a nese odpovědnost sama za sebe.⁸ Jak uvádí Provažníková, při splnění určitých kritérií může být obec také označována jako město.⁹ Města v minulosti vznikala buď v otevřené krajině, též známé jako „na zelené louce“, nebo se vyvinula z předchozích neměstských sídel. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. je obec s alespoň 3 000 obyvateli označována jako město, pokud to tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Správa města je svěřena zastupitelstvu města a vedlejšími orgány města jsou starosta, městská rada, městský úřad a speciální orgány města.¹⁰ V obecním zákoně je definována zvláštní kategorie měst nazývaná statutární města, jejichž interní záležitosti jsou upraveny statutem. V České republice existuje celkem 27 statutárních měst. Na rozdíl od ostatních měst se statutární města vyznačují tím, že samostatně spravují své městské části a zřizují vlastní orgány samosprávy. Hlavní město Praha je pak zřízeno zvláštním zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.¹¹ Z informačního portálu územního plánování lze dále podrobně vyčíst, že statutární město je územně strukturováno a má své vnitřní záležitosti v oblasti

⁵ BALÍK, S. *Komunální politika – Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 13

⁶ PROVAŽNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, s. 24-27

⁷ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012

⁸ KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 19

⁹ PROVAŽNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, s. 28

¹⁰ INFORMAČNÍ WEB ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ, *Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy*. [online].

© Ústav územního rozvoje, 2002–2024. [cit. 24-01-27].

¹¹ PROVAŽNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, s. 28

správy města upraveny statutem, který je vyhlášen formou obecně závazného nařízení obce. Území statutárních měst může být rozděleno na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Správa statutárního města je svěřena zastupitelstvu města, přičemž vedlejšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a speciální městské orgány. Městský obvod v rámci územně strukturovaného statutárního města je řízen zastupitelstvem městského obvodu a dalšími orgány městského obvodu jsou rada městského obvodu, starosta, úřad městského obvodu a speciální orgány městského obvodu. Městská část v rámci územně strukturovaného statutárního města je spravována zastupitelstvem městské části a dalšími orgány městské části jsou rada městské části, starosta, úřad městské části a speciální městské orgány městské části. Orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost, která je stanovena zákonem a svěřena pověřeným obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností. Další kategorizací obce je pak městys, známý také jako městečko, je historickým typem obce situujícím se mezi městem a vesnicí. Udělování statusu městyse nebo městečka bylo pravomocí panovníka od 13. století, později po roce 1918 ministerské rady. Pro udělení tohoto statusu bylo nutné, aby městys měl charakter města a plnil roli centra pro okolní vesnice. Status městys přestal být udělován od roku 1949, ale novela zákona o obcích v roce 2006 tento status opětovně zavedla. V současné době je obec označována jako městys, pokud tak na návrh obce určí předseda Poslanecké sněmovny po schválení vládou. Městys je samostatně spravován místním zastupitelstvem a dalšími orgány městyse jsou pak místní rada, starosta, úřad městyse a speciální místní orgány.¹²

3.1.2 Působnost obcí

Samostatná působnost

Hlavním úkolem obce je péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů. Pro tento účel má obec samostatnou působnost, což znamená, že v oblastech, které do této působnosti spadají, rozhodují orgány obce nezávisle a podle vlastního uvážení. Jejich rozhodnutí musí být v souladu s obecně platnými právními předpisy, avšak nejsou podřízena jiným orgánům veřejné správy.¹³ Nicméně zasahování státních a krajských orgánů do samostatné působnosti obcí, jež koná zcela samostatně, se může dít pouze

¹² INFORMAČNÍ WEB ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ, *Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy*. [online].

© Ústav územního rozvoje, 2002–2024. [cit. 24-01-27].

¹³ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

ve výjimečných situacích a ty jsou vymezeny zákonem. Čmejrek a Čopík dále zdůrazňují, že rozsah pravomocí, které může obec vykonávat ve své samostatné působnosti, je jasně stanoven zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Mezi tyto pravomoci patří řada úkonů, jako je hospodaření obce, sestavování rozpočtu, zakládání a ustavování právnických osob a organizačních složek obce včetně obecní policie, pořádání místních referend, stanovení a vybírání místních poplatků, spolupráce s jinými obcemi, vydávání obecně závazných vyhlášek a další. Obec má právo nakládat se svým majetkem, avšak zároveň má povinnost o svůj majetek pečovat a jednat s ním s péčí řádného hospodáře. Veškeré finanční transakce a ekonomické aktivity musí být pečlivě evidovány v účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví.¹⁴

Přenesená působnost

Kromě výše uvedeného je obec pověřena výkonem určitých agend státní správy v rámci přenesené působnosti. Tyto agendy musí obce vykonávat, přičemž jejich pravomoc v tomto ohledu je z povahy věci omezena. Struktura obcí v České republice je velmi rozmanitá. Zákon č. 314/2002 Sb. rozdělil obce do tří kategorií podle jejich pověřeného rozsahu agend v rámci přenesené působnosti, přičemž obcím prvního typu jsou svěřeny pouze menší části přenesené působnosti. Tento systém umožňuje rozlišit mezi obcemi s různými úrovněmi působnosti ve veřejné správě. U prvního typu se jedná o nejmenší obce, což představuje přes 90 % všech obcí. Druhým typem byly stanoveny obce s pověřeným obecním úřadem a třetím typem jsou pak obce s rozšířenou působností, které se aktivněji zapojují do realizace agendy státní správy v rámci přenesené působnosti. I přesto, že jsou v oblasti samostatné působnosti všechny obce formálně rovnocenné, v praxi nejsou schopny dosáhnout stejné úrovně v různých oblastech sociálně-ekonomického rozvoje. Rozdíly v rozpočtech a v rozsahu funkcí, které obce plní, způsobují, že některé obce mají mnohem větší možnosti dosáhnout svých cílů než jiné.¹⁵

¹⁴ ČMEJREK, J., ČOPÍK, J. *Veřejná správa. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*, 2016, s.64-65

¹⁵ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

3.1.3 Organizační struktura obce

Zastupitelstvo obce

Vrcholným orgánem obce je zastupitelstvo, jehož členové jsou přímo voleni občany dané obce. Počet členů zastupitelstva je různý a je stanoven v legislativě v mezích minimálního a maximálního počtu zastupitelů v závislosti na velikosti obce, respektive na počtu obyvatel s výjimkou Prahy, kde je členů 65, přehledně pak znázorněno v tabulce 1 níže. Předsedou zastupitelstva je starosta obce, který je volen z členů zastupitelstva. Zastupitelstvo volí ze svého středu členy rady obce a starostu.¹⁶

Tabulka 1 *Počet členů zastupitelstva v mezích minimálního a maximálního počtu zastupitelů v závislosti na velikosti obce*

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
Nad 150 000	35 - 55
50 000 - 150 000	25 - 45
10 000 - 50 000	15 - 35
3 000 - 10 000	11 - 25
500 – 3000	7 - 15
Do 500	5 - 15

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁷

Mezi pravomoci zastupitele patří předkládání návrhů k projednání zastupitelstvu, radě, výborům a komisím obce. Dále má právo vznášet dotazy, připomínky a podněty, které směřují k radě obce nebo jejím členům, jednotlivým předsedům výborů, statutárním orgánům právnických osob a vedoucím příspěvkových organizací a organizačních složek založených obcí. Členové zastupitelstva mají povinnost účastnit se pravidelných zasedání, kde se projednávají záležitosti obce a hlasuje se o jejich řešení. Zasedání se koná minimálně jednou za tři měsíce, ale četnost může být upravena dle potřeby. Zastupitel má rovněž povinnost plnit úkoly svěřené obci a jednat v zájmu občanů. Mezi hlavní pravomoci samotného zastupitelstva obce patří schvalování programu rozvoje obce, rozpočtu a závěrečné účetní závěrky, vydávání obecně závazných vyhlášek a nařízení

¹⁶ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

¹⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním prostoru*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 39

obce, zřizování a rušení organizačních složek obce, rozhodování o vyhlášení místních referend, založení či rušení příspěvkových organizací a právnických osob, provádění změn v katastrálním území obce, rozhodování o spolupráci s jinými obcemi nebo právnickými osobami a další.¹⁸

Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem samosprávy v oblastech samostatné působnosti. Její hlavní funkcí je zajišťovat průběžné hospodaření s rozpočtovými prostředky obce podle schváleného rozpočtu zastupitelstvem. Existence rady není povinná pro všechny obce a v praxi malé obce s méně než 2000 obyvateli radu často nevolí. V případě absence rady obce přebírá její funkce starosta obce, což vede ke zvýšení jeho role. Starosta může být kdykoli odvolán z funkce zastupitelstvem.¹⁹ Jestliže je rada zvolena, pak složení rady zahrnuje starostu, místostarostu či místostarosty a další členy rady, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je vždy lichý, a to buď pět, sedm, devět nebo 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů.²⁰

Výbory a komise obce

V obcích jsou také vytvářeny poradní orgány jako výbory zastupitelstva a komise rady. Tyto orgány mají poradní a kontrolní úlohu v určitých oblastech samostatné působnosti obcí. Členové výborů a komisí nejsou vázáni zastupitelským mandátem a mohou být vybráni z různých zájmových skupin nebo mezi aktivními občany.²¹

Obecní úřad

Pro realizaci rozhodnutí obce slouží obecní úřad, jehož pracovníci jsou pověřeni administrativními, organizačními a technickými činnostmi. V malých obcích může obecní úřad chybět úplně nebo může být složen z jediného pracovníka. Starosta obce, případně jiné orgány obce, mohou v případě absencí pracovníků obecního úřadu převzít jeho

¹⁸ ČMEJREK, J., ČOPÍK, J. *Veřejná správa. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*, 2016, s. 68-71

¹⁹ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

²⁰ Čmejrek, Bubeniček, Čopík, *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, str. 43

²¹ BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

činnost.²² V kontextu níže konkrétně v kapitole: „Zápis do registru vs. podpůrný orgán“ kdy práce nahlíží do oblasti veřejných funkcionářů a v návaznosti na povinnosti vyplývající ze zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů je obecní úřad též podle tohoto zákona § 14a odst. 2 písm. k) podpůrným tedy zapisujícím orgánem. Povinností obecního úřadu, resp. podpůrného orgánů je zapsat do Centrálního registru oznámení veřejné funkcionáře působící v obci. Tabulka 2 níže znázorňuje přehled veřejných funkcionářů dle typu obce a jejich zápis do Centrálního registru oznámení.

Tabulka 2 Zápis politických veřejných funkcionářů dle podmínek obce

Je daná osoba veřejný funkcionář?	Obec I. typu		Obec II. typu		Obec III. typu	
	uvolněný	neuvolněný	uvolněný	neuvolněný	uvolněný	neuvolněný
Starosta	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
Místostarosta	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
Člen rady	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>ano</i>
Člen zastupitelstva	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>ano</i>	<i>ne</i>

Zdroj: Vlastní zpracování dle²³

Zápis pak provádí dle místních zvyklostí starosta nebo jím pověřený zaměstnanec obecního úřadu. Zaznamenání informací musí být provedeno podpůrným (zapisujícím) orgánem bez prodlení, a to nejpozději do 15 dnů od začátku nebo konce výkonu funkce, což obvykle znamená do 15 dnů od ustavujícího zasedání zastupitelstva obce po komunálních volbách. Neprodleně poté co podpůrný (zapisující) orgán do registru запиše požadované údaje, informuje příslušného veřejného funkcionáře, že byly do registru oznámení zapsány potřebné údaje a dále o datu, dokdy je veřejný funkcionář povinen podat oznámení.²⁴

²² BERNARD, J. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

²³ KRAJ VYSOČNA, *Střet zájmů – obec jako podpůrný orgán*. [online]. © 2023. [cit. 23-02-25].

²⁴ Tamtéž

Starosta obce

„Jaké tedy místo budu v obci zaujímat? Takové, na jaké stačíš, zachováš-li při tom svou věrnost a čest.“

(Epiktetos)

Starosta má na starosti zastupování obce ve veřejných věcech. Společně s místostarostou či místostarosty je volen z řad členů zastupitelstva obce. Oba musí být občany České republiky. Za svou činnost jsou odpovědni zastupitelstvu obce. Jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu se souhlasem ředitele krajského úřadu. Dále starosta například mimo jiné:²⁵

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok;
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu (není-li zřízena rada obce, jmenuje a odvolává vedoucí odboru a stanoví jim plat);
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce;
- rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce;
- plní úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními zákony;
- a jiné.

Starosta je pověřen svoláváním a obvykle i řízením zasedání zastupitelstva obce a rady obce. Společně s ověřovateli upravuje zápis z těchto jednání. Pokud starosta považuje usnesení rady obce za nevhodné, může jej pozastavit a předložit věc k projednání na nejbližším zasedání zastupitelstva obce. Starostu zastupuje místostarosta a spolu s ním podepisuje právní předpisy obce.²⁶

„Jsem starosta - a kdo je víc?“ (citát autorky inspirovaný dojmy, nabytými po rozhovorech se starosty dotčených obcí).

Často se stává, že občané, a i dokonce členové zastupitelstva obce přisuzují starostovi větší pravomoci, než jaké mu skutečně náleží podle zákona. Toto chápání často vede ke vzniku problémů, zejména jestli přesvědčení, že „obec jsem já“, podlehne i sám starosta. S výjimkou specifických případů, má starosta pouze titul „první mezi rovnými“ a nenese

²⁵ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním prostoru*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 68-71

²⁶ Tamtéž, s. 43

žádnou samostatnou rozhodovací pravomoc. Je důležité si tento základní princip stále připomínat v souvislosti s funkcí starosty. Přesto je však důležité zmínit určitou výjimečnost postavení starosty v praxi. Bez ohledu na to, že zákon je v otázce pravomocí starostů poměrně striktní, má starosta ve skutečnosti mnoho možností, jak přímo ovlivnit chod obce. Jeho faktický vliv bývá často větší než by se mohlo na první pohled zdát, a to z několika důvodů. Starosta disponuje největším množstvím informací díky své funkci a každodenní práci pro obec. Jako zástupce obce je v pravidelném kontaktu s podniky, občany a institucemi. Má zásadní úlohu při přípravě návrhů pro radu a zastupitelstvo obce a často se stává významným spoluvůrcem koncepce rozvoje obce a podobných plánů. I když nemá přímou rozhodovací pravomoc, je schopen své návrhy mnohem snáze prosadit a realizovat²⁷, s čímž se shoduje i Čopík ve své případové studii, kde uvádí, že starostové jsou iniciátoři místního rozvoje a potvrzuje to provedeným průzkumem, který byl uskutečněn mimo jiné i mezi představiteli samospráv a který ukazuje, že role starostů může být klíčovým faktorem v obcích. Zároveň zmínil Bernarda a kol., který dospěl k podobným výsledkům, kde respondenti z několikatisícových obcí, resp. malých obcí obvykle uváděli jako klíčové iniciátory rozvojových impulsů vedení města. Čopík pak zmiňuje otázku oprávněnosti prvotního impulsu, když říká, že v symbolické rovině je starosta vnímán opozicí jako jakýsi „pilíř“ místního rozhodování a jeho iniciativa by pak mohla mít menší šanci na přijetí, proto většinou přichází s návrhem někdo jiný, než je starosta. Ovšem z provedených rozhovorů však vyplývá, že stejně prvotní nápad vzešel jakožto obvykle od starosty obce. Z obrázku 1 Investiční iniciativy podle velikosti obce níže vyplývá, pro účely této práce, jež zkoumá veřejné funkcionáře a jejich střet zájmů, primárně u obcí do 5 000 obyvatel, že tomu tak skutečně je.²⁸

82 % iniciativa starostou obce u obcí s počtem obyvatel do 500

88,70 % iniciativa starostou obce u obcí s počtem obyvatel 504 – 2 000

81,60 % iniciativa starostou obce u obcí s počtem obyvatel 2 001 – 5 000

Obrázek 1 *Investiční iniciativa podle velikosti obce*

²⁷ MODERNÍ OBEC, *První mezi rovnými*. [online]. © 2023. [cit. 23-03-26].

²⁸ ČOPÍK, J., KOPŘIVA, R., ČMEJREK, J. *Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic*, Local Government Studies, 2021.

Tabulka 2. Investiční iniciativa podle velikosti obcí.

Počet obyvatel obce	Občané obce	starosta města obce	Stejný člen rady (s výjimkou starosty obce)	Skupina stejného členové rady	Zaměstnanec společnosti obecního úřadu	Zástupci místní zájmové organizace	Někdo jiný
až 500	34,60 %	82,10 %	21,60 %	43,20 %	8,30 %	16,30 %	3,00 %
501 – 2 000	39,00 %	88,70 %	23,90 %	38,70 %	10,50 %	31,70 %	6,70 %
2 001–5 000	38,60 %	81,60 %	14,00 %	43,00 %	22,80 %	30,70 %	12,30 %
5 001–15 000	48,20 %	79,50 %	27,70 %	47,00 %	37,30 %	36,10 %	15,70 %
15 001–30 000	50,00 %	66,70 %	5,60 %	61,10 %	22,20 %	38,90 %	22,20 %
30 001 a vyšší	41,20 %	41,20 %	5,90 %	64,70 %	41,20 %	35,30 %	41,20 %

Zdroj: Dotazníkové šetření 'Rozhodování o investicích 2016'.

Tabulka 2 ukazuje poměr kladných odpovědí v průzkumu. Respondenti mohli uvést více iniciátorů, protože iniciátorů investic může být více, nejen starosta obce.

Zdroj: Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic²⁹

Z výše uvedeného se tak lze lehce přehoupnout do problémů současné doby, kterým je všudypřítomná korupce. Korupce jako element demokratické společnosti je bohužel nevyhnutelná a elementární, čistě pragmaticky se tak lze bavit o únosné míře korupce a o snahách demokratických vlád korupci potlačovat a čelit jejím následkům. Tato snaha je spatřována především v jednoznačném zaměření demokratických vlád na přijetí protikorupčních opatření, i když jejich výsledek se může často zdát diskutabilním. Jedním z těchto opatření je pak v ČR zákon č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů.

3.2 Střet zájmů

Jak je již obecně známo, v současné době jedním z nejzávažnějších problémů ČR, i problémem globálním je korupce. Tento jev je způsoben nejen charakterem současné společnosti, která má zkreslenou hierarchii hodnot a nevhodně stanovené priority, ale také nedostatečnými opatřeními k jeho potlačení. Korupce není omezena na žádný konkrétní stát a bují v různých společenských systémech. Jak bylo uvedeno výše, korupce je přirozeným jevem, jehož vymýcení by se blížilo utopickým představám. Kromě totalitních a diktátorských režimů je přítomna i v demokratických společnostech. Nicméně demokratické vlády se snaží řešit tento problém systematicky, což se liší od přístupu autokratických režimů. V těchto režimech je často posilována, či dokonce uměle přiživována, neboť vytváří zárodečné podhoubí pro samotné fungování takových režimů. Korupce má dopad na všechny oblasti lidského života, přičemž největší dopady do života organického celku má v politice a ve veřejné správě, byť existuje i v soukromém sektoru. Společenská vědci nejčastěji na korupci nahlížejí jako na deviantní chování. Fryč zmiňuje

²⁹ Jan Čopík, Radek Kopřiva & Jaroslav Čmejrek (2021) *Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic*, *Local Government Studies*, 47:2, 167-185, DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069 [online] 2021 [cit. 24-01-06].

jednu již klasickou definici korupce, a to od amerického autora J. S. Nye, který tento fenomén charakterizuje jako: „...*chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.*“³⁰³¹ Fryč dále zmiňuje vyjádření autora Bayleye, který poukazuje na to, že podle výše uvedené definice korupcí není všechno deviantní chování, ale pouze to, při kterém dochází k zneužívání pravomocí osobami ve veřejných funkcích.³² Jinými slovy tedy korupce je v podstatě zneužití moci, postavení nebo autority veřejného úředníka k dosažení osobního prospěchu nebo zisku. Tato definice korupčního chování se zaměřuje na situaci, kdy veřejný úředník využívá svého postavení či autority v soukromý prospěch, čímž porušuje stanovená pravidla a normy. Každé odchýlení od těchto normativních pravidel je podstatou korupce a je možné je identifikovat pouze s porozuměním těmto normám, které platí v dané společnosti či komunitě. Fryč vyzdvihнул i Mezinárodní neziskovou organizaci Transparency International, která vystupuje proti korupci a uplácení a definuje korupci jako zneužití moci k osobnímu obohacení. V Knize podkladových materiálů zmíněné organizace zní definice korupce takto: „...*korupce znamená takové jednání představitelů veřejného sektoru, ať už jde o politiky či státní úředníky (...) jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.*“ I přestože většina těch, kteří se zabývají studiem korupce (buď z teoretického, nebo z praktického hlediska), ji považuje za deviantní chování, není pochyb o tom, že korupce má širší sociální aspekt. Nejde pouze o její propojení se sociálními vazbami, hlubšími kořeny ve společnosti nebo dopady na sociální strukturu každé země. Korupce má sama o sobě specifický charakter. Funguje jako sociální systém s vlastními pravidly a mechanismy, které ovlivňují její sílu, rozšíření a rychlost šíření ve společnosti. Není pouhým součtem jednotlivých korupčních jednání, ale je nadindividuálním jevem, který může vyvíjet tlak na jednotlivce. Vytváří tzv. korupční klima, které ovlivňuje postoje jednotlivců a jejich chování. Z hlediska koncepce korupce jako deviantního chování je vždy jednatel tím, kdo selhává, jako

³⁰ Johnston, M. (Ed.). (2002). *Political Corruption: Concepts and Contexts* (3rd ed.). Routledge. [online]. [cit. 23-09-06].

³¹ Frič, P. *Korupce - deviantní chování nebo sociální dezorganizace?* Sociologický časopis / Czech Sociological Review, [online] 2001, vol. 37, iss. 1, p. 65-72. [cit. 23-09-06].

³² Bayley, D. H. (1966). *The Effects of Corruption in a Developing Nation*. *Western Political Quarterly*, 19(4), 719-732. [online] 1966 [cit. 23-09-02].

deviant a patologická osobnost. Zdá se, že se svým korupčním jednáním stojí mimo širší kontext korupce a dostává se do konfliktu pouze s oficiálními normami. Avšak realita korupčních situací neodpovídá těmto předpokladům. Je důležité zdůraznit, že i korupční chování může být normativně regulováno a každý korupční čin má vliv na utváření normativů. Bez těchto vlastností by se fenomén korupce rozpadl na jednotlivé izolované epizody morálních selhání jednotlivců, což by usnadnilo boj proti němu. Nicméně zkušenosti ukazují, že strategie „vyhazování zkažených jablíček“ je naprosto neefektivní. Nově dosazení lidé do stejných podmínek se obvykle brzy začnou chovat stejně korupčně jako jejich předchůdci či dokonce opouštějí své pozice.³³

Frič si klade otázku: „*kdo vlastně selhává: jednotlivec, nebo systém?*“ *Jestliže jde jenom o selhání jednotlivců, proč tedy korupce dokáže opanovat celá odvětví státní správy anebo celý společenský systém, jako tomu bylo za „reálného socialismu“?*“ Bez vytvoření zvláštních pravidel a vzájemných vazeb důvěry, jenž zajišťují jejich dodržování, by to nebylo dozajista možné, a tak jsou tato pravidla a vazby vzájemnou součástí již pověstného fenoménu zvané korupce. Opakovaná korupční aktivita vytváří korupční normy, které se pak samoučelně udržují a šíří se ve společnosti. *„Korupční normy říkají, že výkon veřejných funkcí je na prodej, že každý je úplatný, vše závisí jen na výši úplatku. Proto když někdo úplatek vzít nechce, je zapotřebí zvýšit nabídku a všechno bude „jak má být“.* Podle korupčních norem úplatek sice otevírá každé dveře, ale aby všechno proběhlo hladce, je potřeba znát správné lidi na správném místě. *„Kdo maže, ten jede!“ a kdo úplatek nedá, ať se pak nediví, že ničeho nedosáhne. Z hlediska korupční morálky ten, kdo neuplácí, je hlupák, kdo nebere úplatky, škodí sám sobě, kdo se nechce zapojit do korupční transakce, je nebezpečný, a kdo prozradí informace o korupci, je zrádce, kterého musí stihnout „spravedlivý trest“.*³⁴

Byť, konfrontována těmito názory, autorka by korupci za deviaci neoznačila. Se známým socialistickým heslem „kdo neokrádá stát, okrádá rodinu“, máje na paměti poměry té doby, je nutné připomenout, že korupce koření ze samé podstaty lidství, v jeho nejranější formě. Toto chování je pak limitováno vývojem společnosti a jejím zaměřením se od podstaty jedince na podstatu celku. V tomto vztahu vždy bude existovat rozpor, dokud z něho budou

³³ Frič, P. *Korupce - deviantní chování nebo sociální dezorganizace?* Sociologický časopis / Czech Sociological Review, [online] 2001, vol. 37, iss. 1, p. 65-72. [cit. 23-09-06].

³⁴ JUSTICE.CZ, *Vládní koncepci boje proti korupci na léta 2023 až 2026.* [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-25].

plynout pro jedince výhody ze systému fungování společnosti jako celku. Za deviantní chování lze označit jednání proti normálu, řečí prostou proti lidské přirozenosti. Korupce jako taková však byla definována jako jev poškozující společnost až právními normami, tedy institutem snažícím se pro jiné uspořádání společnosti než její prvotní, veskrze se sice nejedná o jev novodobý, neboť si ho byly vědomy i antické civilizace, nelze se však domnívat, že se jedná o jev lidskému pokolení zcela neznámý. Nelze ho tedy bez dalšího označit za deviantní jen s ohledem na optiku dnešní společnosti, ale je nutné vnímat „korupční“ jednání v historickém kontextu lidského chování od jeho nejzazších předků.

Korupci je i přesto možné pojmenovat jako zhoubnou nemoc naší společnosti, jenž žádné hranice nezastaví. Je určitá tendence řešit takto závažný problém a korupci redukovat, avšak její naprostá eliminace není pravděpodobná. Současné demokratické vlády, politické strany i nestátní organizace aktivně přijímají opatření proti korupci jako klíčovou součást svých agend. Stejně tak i prioritou v oblasti boje proti korupci v České republice je vládou uskutečňován na základě přijatých střednědobých strategických dokumentů, kterými jsou vládní koncepce boje proti korupci, jež formulují základní rámec pro vytváření jednoletých nebo dvouletých akčních plánů boje proti korupci, které stanoví konkrétnější podobu protikorupčních opatření zakotvených koncepcí a současně umožňují operativně reagovat na aktuální situaci zařazením protikorupčních opatření v koncepci neuvedených. Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2023 až 2026 je střednědobým strategickým dokumentem reflektujícím politické a programové priority vlády v této oblasti. Koncepce byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 5. dubna 2023 č. 228, v rámci svého členění vymezuje čtyři hlavní oblasti boje s korupcí, a to výkonná a nezávislá veřejná moc, transparentnost a otevřený přístup k informacím, hospodárné nakládání s majetkem státu a rozvoj občanské společnosti. Dále byl návazně usnesením vlády České republiky ze dne 12. července 2023 č. 508 schválen Akční plán boje proti korupci na roky 2023 a 2024. Jedním z klíčových nástrojů protikorupčních opatření je zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.³⁵

³⁵ JUSTICE.CZ, *Vládní koncepci boje proti korupci na léta 2023 až 2026*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-25].

3.2.1 Definice střetu zájmů

Střet zájmů je v České republice podstatným tématem v posledních letech, které rezonuje nejen v médiích, ale i ve všech vrstvách společnosti. „... do českého veřejného prostoru začal výrazněji pronikat kolem roku 2014 v souvislosti s působením Andreje Babiše ve vládě České republiky. Tento trend byl pak dále posílen v roce 2016 projednáváním novely zákona o střetu zájmů, později přijaté jako zákon č. 14/2017 Sb.“³⁶ Fenomén střetu zájmů je často metaforicky přirovnáván dle nevládní organizace Transparency International – Česká republika o. p. k „sezení na dvou židlích“. Tento stav nastává, když jsou pracovní, úřední nebo smluvní povinnosti jednotlivce nebo organizace v rozporu s jejich zájmy. Střet zájmů není automaticky považován za korupci či trestný čin, avšak přináší s sebou riziko zneužití moci či strategických informací. V extrémních případech může vést k jednání, které splňuje znaky trestného činu, např. zneužití pravomoci úřední osoby a jiných. Střet zájmů může nastat prakticky kdekoli – ať na úřadech, v parlamentu, při sportovních událostech nebo při návštěvě obvodního doktora. Veškerá opatření proti střetu zájmů jsou primárně preventivní, neboť se snaží předcházet možnému zneužití a tím přispívají k nastavení vyšších standardů etiky ve veřejné správě.³⁷

Například Milan Eibl z nevládní organizace Transparency International – Česká republika o. p. zmiňuje že „*Ve státní správě jde především o situace, kdy politici a vysocí úředníci veřejné správy rozhodují ve věcech nakládání s veřejným majetkem, ale i v jiných záležitostech, které mají zajišťovat plynulý chod veřejné správy.*“³⁸

Zdali je střet zájmů přirovnáván, jak bylo výše uvedeno, k sezení na dvou židlích, jedná se o rozšířený problém, kdy jedinec při rozhodování ve veřejných záležitostech zohledňuje jak své profesní, tak osobní přesvědčení. Tato situace není omezena pouze na veřejnou správu, ale je inherentní součástí lidského života. Zneužití této pozice závisí především na morálním charakteru jednotlivce, což může být obtížné prokázat, neboť se může odehrávat bez zjevných důkazů. Nicméně existují i oblasti, kde je riziko střetu zájmů natolik významné, že je nezbytné legislativně omezit tento jev a jeho potenciální zneužití. To umožňuje občanům mít jistotu, že rozhodnutí jsou skutečně ve prospěch veřejného

³⁶ KAPRAS, J. *Střet zájmů veřejných funkcionářů*. Dizertační práce, vedoucí Kysela, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie, 2023, s. 13

³⁷ TRANSPAENCY INTERNATIONAL, *Střet zájmů, hit posledních let. Víte ale, jak přesně funguje?*. [online]. © 2023 [cit. 23-04-09].

³⁸ TRANSPAENCY INTERNATIONAL, *Střet zájmů, hit posledních let. Víte ale, jak přesně funguje?*. [online]. © 2023 [cit. 23-04-09].

zájmu, a k tomuto účelu byl vytvořen právě zvláštní zákon o střetu zájmů (č. 159/2006 Sb.), který postihuje veřejné funkcionáře od poslanců a ministrů až po radní, starosty a hejtmány územních samospráv. Tito veřejní funkcionáři jsou povinni neupřednostňovat své osobní zájmy před těmi, které mají jako součást své funkce hájit. To zahrnuje zákaz zneužití své pozice, pravomocí a informací získaných během výkonu funkce k dosažení osobního či majetkového prospěchu pro sebe nebo jinou osobu (a zákaz odvolávání se na svou funkci v osobních záležitostech).³⁹

Ministerstvo spravedlnosti popisuje střet zájmů jako široký pojem, který není jednoznačně definován v žádném právním dokumentu. Nicméně taktéž odkazuje na zákon o střetu zájmů, který se primárně zabývá tím, že žádá veřejné činitele, aby se vyvarovali jakéhokoli jednání, které by mohlo ovlivnit jejich výkon funkce kvůli jejich osobním zájmům. Osobní zájem se týká jakéhokoli zájmu, který by mohl zvýšit majetek, finanční prospěch nebo jiné výhody veřejnému činiteli, jeho blízkým osobám, nebo právnickým osobám, které jsou ovládány veřejným činitelem nebo jeho blízkými osobami, stejně jako zabránění případné ztrátě majetku nebo jiného prospěchu.⁴⁰

Primárně je tedy problematika střetu zájmů regulována zákonem č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů. Citovaný zákon již v úvodním ustanovení, a to v § 1 uvádí, že:⁴¹

- a) *povinnost veřejných funkcionářů vykonávat svoji funkci tak, aby nedocházelo ke střetu mezi jejich osobními zájmy a zájmy, které jsou povinni z titulu své funkce prosazovat nebo hájit,*
- b) *povinnost veřejných funkcionářů oznamovat skutečnosti, které umožňují veřejnou kontrolu jejich činností konaných vedle výkonu funkce veřejného funkcionáře, veřejnou kontrolu majetku nabytého za dobu výkonu funkce a dalších příjmů, darů nebo jiného prospěchu, získaných za dobu výkonu funkce, popřípadě závazků, které veřejný funkcionář má,*
- c) *omezení některých činností veřejných funkcionářů a neslučitelnost výkonu funkce veřejného funkcionáře s jinými funkcemi,*
- d) *odpovědnost veřejných funkcionářů za porušení povinností stanovených tímto zákonem, včetně správních trestů, které lze veřejnému funkcionáři za porušení těchto povinností uložit.*

³⁹ TRANSPAENCY INTERNATIONAL, *Střet zájmů, hit posledních let. Víte ale, jak přesně funguje?.* [online]. © 2023 [cit. 23-04-09].

⁴⁰ JUSTICE.CZ, *Základní právní úprava.* [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-12].

⁴¹ Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, § 1.

3.2.2 Další právní předpisy týkající se střetu zájmů

Jistou část oblasti střetu zájmů řeší paralelně se zákonem o střetu zájmů rovněž zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, který má částečně odlišnou osobní působnost a upravuje střet zájmů ve vztahu ke státním zaměstnancům vykonávajícím státní správu v administrativních úřadech. Tento zákon obsahuje obecný zákaz střetu zájmů již ve služebním slibu a proklamaci, která žádá zaměstnance, aby se zdrželi jednání, která by mohla vést ke střetu veřejného zájmu se zájmy osobními. Kromě toho zahrnuje i speciální úpravu zákazu konkurence.

Dále je pak třeba zmínit zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který taktéž řeší problematiku střetu zájmů v obecním a krajském zřízení (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích), stejně jako v zákonu o hlavním městě Praze (zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze), či v dalších předpisech, jako například:

- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků, ve kterém je zákaz střetu zájmů zahrnut na proklamativní úrovni.
- Vyhláška č. 79/2017 Sb., o stanovení struktury a formátu oznámení podle zákona o střetu zájmů, která se týká podrobností ohledně oznámení v souladu se zákonem o střetu zájmů.

Je třeba zmínit, že problematika střetu zájmů není jenom na území České republiky, proto v souvislosti s tím Ministerstvo spravedlnosti v rámci projektu Zintenzivnění boje proti korupci zvyšováním povědomí veřejného sektoru se zaměřením na soudce, orgány činné v trestním řízení a veřejnou správu financovaného z finančního mechanismu Fondů EHP 2014–2021 v rámci programu Řádná správa zadalo organizaci Transparency International Česká republika zpracování odborné publikace „Komparativní studie ke střetu zájmu“, která se svým obsahem zaměřuje na porovnání zahraničních právních předpisů regulujících střet zájmů u vybraných veřejných funkcionářů, včetně rozhodovací praxe kompetentních orgánů. Pro Českou republiku to pak představuje v rámci normotvorby jistou inspiraci pro předcházení střetu zájmů v kontextu celkových schopností státu bojovat s korupcí. Z komparace vyplývá, že přestože se ideová východiska v jednotlivých státech (ČR, Kanada, Francie, Rakousko, Německo, Polsko, Chorvatsko, Španělsko, Itálie, Norsko)

příliš neliší, existují významné rozdíly v právních úpravách mezi těmito státy. Pokud jsou zavedena preventivní opatření, často mají podobnou formu, avšak liší se spíše v rozsahu povinností a v možnostech jejich vymáhání. Provedená komparace též říká, že: *„Nedostatečnost právní úpravy střetu zájmů nebo její nevhodnost pro použití v České republice nemusí korelovat se schopnostmi srovnávaných zemí korupci čelit jinými způsoby, například důrazem na morální standardy, aniž by byly nastaveny právní nástroje pro vymahatelnost.“*⁴²

Obecně tedy platí, že regulaci je třeba posuzovat s odstupem a nastavit ji tak, aby byla komplexní. Kazuistická úprava nebo vytrhávání jednotlivých opatření ze soukolí ostatních mechanismů nemůže být příliš úspěšné, protože takový přístup nabízí snadné cesty k obcházení pravidel, jak ostatně tomu bylo na Ukrajině, kde určité regulace taktéž zavedli, přesto nebyl dopad významný. Přesto je v následující tabulce 3 zahrnuto zjednodušené promítnutí existence některých klíčových prvků, neboť přece jenom se jedná alespoň o nějakou prevenci.

V tabulce 3 je hodnocení rozděleno do tří stupňů podle barev. *„Zelená barva značí, že země má oblast určitým způsobem podchycenou, červená představuje opak. Žlutě jsou vyznačeny ty situace, kdy sice opatření zavedeno je, ale pouze mezerovitě, nebo není příliš jasné, jak se má postupovat. V tabulce není obsaženo hodnocení nastavení právě inkompatibility funkcí, protože téměř všechny země vychází z podobných východisek a případné významné odchylky jsou popsány v textu (Francie a Španělsko).“*⁴³

⁴²JUSTICE.CZ, Projekt zintenzivnění boje proti korupci. *Komparativní studie ke střetu zájmů*. 2022 [online]. Transparency International Česká republika. Praha, 104 s. (PDF). [cit. 2013-10-17].

⁴³ Tamtéž

Tabulka 3 *Přehled dobré praxe*

	CZ	F	HR	I	CAN	D	N	PL	A	E
samostatný zákon										
etická pravidla										
obecná definice										
samostatná specializovaná instituce										
nepravá inkomp. jmenovaných funk.										
nepravá inkomp. volených funkcionářů										
ochranná doba										
oznámení o osobním zájmu										
oznámení o majetku jmenovaných funk.										
oznámení o činnostech jmenovaných funk.										
oznámení o majetku volených funkcionářů										
oznámení o činnostech volených funkcionářů										
pravidla pro přijímání darů										
regulace lobbingu										
nástroje pro vymahatelnost										

Zdroj: Projekt zintenzivnění boje proti korupci. *Komparativní studie ke střetu zájmů*⁴⁴

3.2.3 Veřejný funkcionář

Definice veřejného funkcionáře podle zákona o střetu zájmů je obsažena v ustanoveních § 2 odst. 1 a 2. Těmto veřejným funkcionářům jsou uloženy různé povinnosti, včetně povinnosti upřednostňovat veřejný zájem před osobními zájmy a zákazu činností, které by mohly ohrozit veřejný zájem (§ 3 zákona o střetu zájmů). Zákon o střetu zájmů také stanovuje omezení výkonu určitých činností veřejnými funkcionáři a neslučitelnost vybraných veřejných funkcí s jinými funkcemi (§ 4 až 6 zákona o střetu zájmů). Dále upravuje povinnost podávat různé druhy oznámení, která slouží evidenčnímu a kontrolnímu orgánu k identifikaci skutečností, které naznačují existenci střetu zájmů

⁴⁴ JUSTICE.CZ, Projekt zintenzivnění boje proti korupci. *Komparativní studie ke střetu zájmů*. 2022 [online]. Transparency International Česká republika. Praha, 104 s. (PDF). [cit. 2013-10-17].

(§ 7 až 12 zákona o střetu zájmů).⁴⁵ V rámci tohoto zákona § 2 odst. 1 je veřejným funkcionářem chápán:⁴⁶

- a) poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen "poslanec"),
- b) senátor Senátu Parlamentu České republiky (dále jen "senátor"),
- c) prezident republiky, člen vlády nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu, v jehož čele není člen vlády,
- d) náměstek člena vlády nebo nejvyšší státní tajemník,
- e) vedoucí Kanceláře Poslanecké sněmovny, vedoucí Kanceláře Senátu nebo vedoucí Kanceláře prezidenta republiky,
- f) inspektor Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- g) předseda Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví,
- h) člen Rady Českého telekomunikačního úřadu,
- i) člen Rady Energetického regulačního úřadu,
- j) člen bankovní rady České národní banky,
- k) prezident, viceprezident a člen Nejvyššího kontrolního úřadu,
- l) předseda nebo člen Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,
- m) veřejný ochránce práv a jeho zástupce,
- n) člen Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- o) člen zastupitelstva kraje nebo člen Zastupitelstva hlavního města Prahy, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn nebo který před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyl v pracovním poměru, ale vykonává funkce ve stejném rozsahu jako člen zastupitelstva, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn,
- p) člen zastupitelstva obce, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn nebo který před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyl v pracovním poměru, ale vykonává funkce ve stejném rozsahu jako člen zastupitelstva, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn, nebo
- q) starosta obce, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy, místostarosta obce s pověřeným obecním

⁴⁵ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

⁴⁶Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, § 2.

úřadem, obce s rozšířenou působností, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města, zástupce starosty městské části hlavního města Prahy nebo členové rady obce s rozšířenou působností, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města, městské části hlavního města Prahy, kraje nebo hlavního města Prahy, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni.

Na osoby uvedené v § 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů dopadají povinnosti podle tohoto zákona včetně povinnosti podávat oznámení vždy.⁴⁷

Zde je dobré si položit otázku pro vysvětlení:

Považuje se za veřejného funkcionáře podle zákona o střetu zájmů i neuvolněný člen zastupitelstva, starosta, místostarosta, popř. zástupce starosty a člen rady?

Podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. p) zákona o střetu zájmů je za veřejného funkcionáře považován člen zastupitelstva, který je buď dlouhodobě uvolněn k výkonu funkce, nebo ten, který před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyl v pracovním poměru, avšak vykonává funkci ve stejném rozsahu jako člen zastupitelstva, který je dlouhodobě uvolněn. Dále jsou za veřejného funkcionáře podle zákona o střetu zájmů považováni starosta, místostarosta, zástupce starosty nebo člen rady, a to bez ohledu na to, zda jsou dlouhodobě uvolněni k výkonu funkce podle § 2 odst. 1 písm. p) zákona o střetu zájmů, nebo nejsou dlouhodobě uvolněni podle § 2 odst. 1 písm. q) zákona o střetu zájmů.⁴⁸

Jestliže nejde o veřejného funkcionáře dle odstavce 1, rozumí se pro účely tohoto zákona veřejným funkcionářem též.⁴⁹

a) ředitel bezpečnostního sboru a vedoucí příslušník bezpečnostního sboru 1. a 2. řídicí úrovně podle zvláštního právního předpisu^{3a}) v bezpečnostním sboru, s výjimkou příslušníků zpravodajských služeb,

b) člen statutárního orgánu, člen řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu právnické osoby zřízené zákonem, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územního

⁴⁷ JUSTICE.CZ, *Veřejný funkcionář - životní situace*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-13].

⁴⁸ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

⁴⁹ Zákon č. 159/2006 Sb., *o střetu zájmů*, § 2. odst. 2.

samosprávného celku, s výjimkou právnických osob vykonávajících činnost školy nebo školského zařízení a s výjimkou členů správních rad veřejných vysokých škol a statutárního orgánu nebo členů statutárního orgánu, členů řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu samosprávných stavovských organizací zřízených zákonem,

c) vedoucí zaměstnanec 2. až 4. stupně řízení podle zvláštního právního předpisu právnické osoby zřízené zákonem, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územního samosprávného celku, s výjimkou právnických osob vykonávajících činnost školy nebo školského zařízení,

d) vedoucí organizační složky státu, vedoucí zaměstnanec 2. až 4. stupně řízení podle zvláštního právního předpisu v organizační složce státu, s výjimkou zpravodajské služby, nebo představený podle zákona o státní službě, nejde-li o vedoucího oddělení nebo o příslušníka zpravodajské služby,

e) vedoucí úředník územního samosprávného celku podílející se na výkonu správních činností zařazený do obecního úřadu, do úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části územně členěného statutárního města, do krajského úřadu, do Magistrátu hlavního města Prahy nebo úřadu městské části hlavního města Prahy,

f) soudce,

g) státní zástupce,

h) voják z povolání ve vojenské hodnosti podplukovník a vyšší vojenské hodnosti, s výjimkou příslušníků zpravodajských služeb, nebo

i) ředitel veřejné výzkumné instituce podle zákona o veřejných výzkumných institucích

3.2.4 Povinnosti veřejných funkcionářů

Veřejným funkcionářů vznikají povinnosti, které jsou vymezeny § 3 zákona o střetu zájmů:⁵⁰

1) *Veřejný funkcionář je povinen zdržet se každého jednání, při kterém mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři, osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku*

⁵⁰ Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, § 3.

případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu; to neplatí, jde-li jinak o prospěch nebo zájem obecně zřejmý ve vztahu k neomezenému okruhu adresátů.

(2) Dojde-li ke střetu řádného výkonu funkce ve veřejném zájmu se zájmem osobním, nesmí veřejný funkcionář upřednostňovat svůj osobní zájem před zájmy, které je jako veřejný funkcionář povinen prosazovat a hájit.

(3) Veřejný funkcionář nesmí ohrozit veřejný zájem tím, že

a) využije svého postavení, pravomoci nebo informací získaných při výkonu své funkce k získání majetkového nebo jiného prospěchu nebo výhody pro sebe nebo jinou osobu,

b) se bude odvolávat na svou funkci v záležitostech, které souvisejí s jeho osobními zájmy, zejména s jeho povoláním, zaměstnáním nebo podnikáním, nebo

c) dá za úplatu nebo jinou výhodu ke komerčním reklamním účelům svolení k uvedení svého jména, popřípadě jmen a příjmení nebo svolení ke svému vyobrazení ve spojení s vykonávanou funkcí

3.2.5 Centrální registr oznámení

Od 1. září 2017 se Úřad vlády České republiky stal, v souladu s ust. § 14a odst. 2 zákona o střetu zájmů, spolupracujícím orgánem s Ministerstvem spravedlnosti při shromažďování údajů do Centrálního registru oznámení. Od stejného data Úřad vlády ČR není evidenčním orgánem, ale orgánem podpůrným, jehož úlohou je identifikovat a zapisovat veřejné funkcionáře náležejících do jeho působnosti. Dřívější právní úprava zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, která byla platná do 31. srpna 2017, stanovila Úřad vlády ČR jako evidenční orgán dle ust. § 14 odst. 1 c) zákona o střetu zájmů. Přičemž tento orgán měl povinnost vést registrační systém oznámení. Úřad vlády ČR jako evidenční orgán přijímal a udržoval evidence oznámení podle § 9 až § 11 a § 12 odst. 2 zákona o střetu zájmů, uchovával žádosti o nahlížení podané příslušnému evidenčnímu orgánu po dobu 5 let od jejich podání a oznámení podané příslušnému evidenčnímu orgánu po dobu 5 let od ukončení funkce veřejného funkcionáře. Dále prováděl dohled nad úplností informací v oznámeních, vyžadoval doplnění chybějících údajů, přijímal podněty veřejnosti podle § 13 odst. 6 zákona o střetu zájmů a poskytoval relevantní dokumenty správním orgánům. Prováděl ověřování žádostí a uděloval uživatelská jména a hesla pro přístup k elektronickému registru pomocí veřejné sítě. Novelou zákona o střetu zájmů, která byla

vyhlášena jako zákon č. 14/2017 Sb., s účinností od 1. září 2017 došlo ke změně, kdy byl zřízen Centrální registr oznámení, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti ČR podle ust. § 13 zákona o střetu zájmů, účinného od 1. září 2017. Od toho data je také Ministerstvo spravedlnosti zároveň evidenčním orgánem, vyjma případů těch veřejných funkcionářů, jenž jsou uvedeny v § 2 odst. 2 písm. f) zákona o střetu zájmů, tam je pak evidenčním orgánem Nejvyšší soud. Oznámení veřejných funkcionářů a žádosti o nahlížení podané do 31. srpna 2017 nejsou automaticky zaznamenávány do Centrálního registru oznámení. Tyto dokumenty jsou nadále uchovávaný Úřadem vlády ČR podle čl. II odst. 8 zákona č. 14/2017 Sb., Ministerstvo spravedlnosti jak, bylo výše uvedeno, od 1. září 2017 vykonává evidenční a kontrolní činnosti podle ust. § 14 odst. 2 zákona o střetu zájmů, jakožto centrální správní úřad pro problematiku střetu zájmů. Centrální registr oznámení obsahuje kompletní evidenci všech oznámení podaných veřejnými funkcionáři podle § 9 až § 11 a § 12 odst. 4 zákona o střetu zájmů od 1. září 2017. Tato oznámení mají podobu elektronických dokumentů a Ministerstvo spravedlnosti je uchovává po dobu 5 let od ukončení funkce daného veřejného funkcionáře. Registr také obsahuje oznámení o jiných prováděných aktivitách, majetku nabytém v průběhu funkce a informace o příjmech, darech a závazcích podaných veřejnými funkcionáři podle zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.⁵¹

3.2.6 Podpůrný zapisující orgán

Veřejné funkcionáře do Centrálního registru oznámení, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti, zapisují tzv. podpůrné orgány, tedy orgány uvedené v § 14a odst. 2 zákona o střetu zájmů (např. Úřad vlády České republiky, obecní úřad). Každého veřejného funkcionáře identifikuje a zapisuje do Centrálního registru oznámení ten podpůrný orgán, který má pravomoc v oblasti, v němž veřejní funkcionáři vykonávají své funkce, a to do 15 dnů od zahájení nebo ukončení jejich funkce. Při zápisu podpůrný orgán uvádí jméno a příjmení veřejného funkcionáře, datum a místo jeho narození, organizaci, ve které působí, funkci, kterou zastává, zda se jedná o starostu, místostarostu či člena rady, údaje o tzv. uvolněnosti veřejného funkcionáře a datum zahájení nebo ukončení výkonu funkce. Pokud veřejný funkcionář funkci ukončí, má podpůrný orgán povinnost do Centrálního registru oznámení zapsat tuto skutečnost do 15 dnů od jejího vzniku. Podpůrné orgány jsou

⁵¹ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Centrální registr zákona o střetu zájmů*. [online]. Vláda ČR (c) 2009-2023 [cit. 23-05-05].

také povinny ihned po provedeném zápisu informovat veřejného funkcionáře o tomto zápisu a upozornit jej na jeho povinnost včas podat příslušné oznámení (vstupní nebo výstupní). K tomu podpůrné orgány při zápisu vygenerují a přidělí veřejnému funkcionáři uživatelské jméno a heslo pro přihlášení do Centrálního registru oznámení, buď na žádost veřejného funkcionáře, nebo i bez ní. Veškerá oznámení veřejný funkcionář či osoba, která byla veřejným funkcionářem, podává přímo prostřednictvím jednoduchého webového formuláře Centrálního registru oznámení, případně prostřednictvím portálu veřejné správy datovou zprávou.⁵² Tady ovšem nastává jistý problém v tom, že ne všichni veřejní funkcionáři toto dodržují, přestože oddělení střetu zájmů na Ministerstvu spravedlnosti pracuje poměrně efektivně při vydávání metodik, jejichž cílem je usnadnění a sjednocení postupu při podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle § 9 až 11 a § 12 odst. 4 zákona o střetu zájmů. Dokonce pro lepší pochopení jsou v některých částech uvedeny i konkrétní modelové příklady, které mohou veřejným funkcionářům poskytnout návod k řešení otázek týkajících se rozsahu a způsobu podání oznámení.⁵³

3.2.7 Nahlížení do centrálního registru oznámení

Tady nastala podstatná změna v možnosti nahlížení do Centrálního registru oznámení, neboť nově přijatá novela zákona o střetu zájmů, jež byla provedena zákonem č. 180/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a která nabyla účinnosti dne 1. července 2022, přinesla jisté změny a jejím hlavním cílem bylo reagovat na rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 38/17, které zrušilo automatické nahlížení do Centrálního registru oznámení politických veřejných funkcionářů, jak tomu bylo umožněno v předešlých letech. Novela upravuje přístup k údajům z oznámení všech veřejných funkcionářů na základě individuálních žádostí v souladu s výčtem § 14b zákona o střetu zájmů. Dále dochází k omezení osobní působnosti zákona, když z něj byli vyjmuti místostarostové obcí vykonávající přenesenou působnost v základním rozsahu (tzv. jedničkových obcí) a členové rad těchto obcí a obcí

⁵² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Centrální registr zákona o střetu zájmů*. [online]. Vláda ČR (c) 2009-2023 [cit. 23-05-05].

⁵³ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

s pověřeným obecním úřadem (tzv. dvojkových obcí), pokud nejsou dlouhodobě uvolněni z funkce.⁵⁴

3.2.8 Kauza – stížnost zastupitelů obcí

Ústavní soud uveřejnil dne 13. března 2024 svůj nálezn, sp. zn. IV. ÚS 1638/23.⁵⁵

„V dohře sporu o náhradu újmy za plošné zveřejňování majetkových příznání zastupitelů Ústavní soud stížnosti starostů zamítl. Nárok na náhradu újmy nemají.“⁵⁶

Ústavní soud se zabýval právní otázkou, která má v jeho rozhodovací praxi bohatou historii. V minulosti vydal řadu nálezů a dokonce stanovisko pléna Ústavního soudu. Stěžovatelé, kteří jsou starosty či místostarosty různých obcí, všichni vykonávali své funkce před 31. prosincem 2020, kdy nabyla účinnosti právní úprava evidence oznámení o činnostech, majetku, příjmech a závazcích podle zákona o střetu zájmů, ve znění účinném od 30. června 2018. Jako veřejní funkcionáři měli povinnost podat oznámení o jiných vykonávaných činnostech, majetku vlastněném před zahájením výkonu funkce a majetku nabytém během výkonu funkce, a také oznámení o příjmech, darech a závazcích. Tato oznámení byla ukládána do registru oznámení, který byl přístupný každému bezplatně prostřednictvím veřejné datové sítě bez předchozí žádosti, v rozsahu informací stanoveném v § 14b odst. 1 písm. c) zákona o střetu zájmů. Toto ustanovení bylo nicméně dle shora výše uvedeného zrušeno nálezem Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 38/17. Samotná povinnost podávat oznámení byla považována za přiměřený zásah do ochrany soukromí. Nicméně „automatické“ zveřejňování těchto informací prostřednictvím internetu bez jakékoli žádosti třetí osoby nebylo uznáno. I když vykonatelnost tohoto nálezu byla odložena, státní orgány nadále poskytovaly informace.

Stěžovatelé spatřovali porušení svého práva na ochranu soukromí právě v neomezeném zveřejňování oznámení a umožnění nelimitovaného anonymního přístupu do registru oznámení. Každý z nich se proto domáhal omluvy a zaplacení určitých částek od Ministerstva spravedlnosti. Žaloba stěžovatelů byla zamítnuta obvodním soudem a toto rozhodnutí potvrdil městský soud. Proti rozhodnutí městského soudu stěžovatelé podali ústavní stížnost, ale ta se týkala pouze části rozhodnutí týkající se „peněžitého

⁵⁴ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

⁵⁵ ADVOKÁTNÍ DENÍK, *ÚS zamítl stížnosti zastupitelů několika obcí, nárok na náhradu újmy nemají*. [online]. © 2021 - 2024 [cit. 24-03-15].

⁵⁶ ÚSTAVNÍ SOUD, *V dohře sporu o náhradu újmy za plošné zveřejňování majetkových příznání zastupitelů Ústavní soud stížnosti starostů zamítl. Nárok na náhradu újmy nemají*. [online]. © Ústavní soud 2015 [cit. 24-03-15].

zadosti učinění a nákladů řízení“. Ústavní soud v jejich věci zrušil napadené rozsudky městského soudu, včetně rozsudku týkajícího se stěžovatelů, který zamítl jejich žádost o zaplacení náhrady nemajetkové újmy. Toto stanovisko však později překonalo plénum Ústavního soudu, které přijalo stanovisko ze dne 29. listopadu 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 57/22. Podle pléna náleží, sp. zn. Pl. ÚS 38/17, neznamená nezákonnost postupu ministerstva, které nadále umožňovalo bezplatné nahlížení do registru oznámení bez předchozí žádosti v rozsahu stanoveném zrušeným ustanovením. Následně se městský soud znovu zabýval věcí a potvrdil rozsudek obvodního soudu zamítající žádosti o zaplacení náhrady nemajetkové újmy. Každému ze stěžovatelů byla uložena povinnost zaplatit částku 300 Kč. Čtvrtý senát Ústavního soudu stížnosti stěžovatelů zamítl. Jádrem rozhodnutí Ústavního soudu bylo určit, zda má přednost právní názor vyjádřený v nálezu Ústavního soudu ve prospěch stěžovatelů, nebo pozdější stanovisko pléna Ústavního soudu, které tento náleží překonalo (ve prospěch ústavních stížností). Podle Ústavního soudu byl městský soud vázán stanoviskem pléna. I když předchozí rozhodnutí senátu Ústavního soudu vrátilo případ stěžovatelů zpět k obecným soudům, kauza musela být, a také byla řešena v souladu se stanoviskem pléna, které představuje zákonný postup pro změnu právního názoru Ústavního soudu. Právní názor Ústavního soudu vyjádřený ve stanovisku pléna musí být aplikován ve všech podobných případech, kde je rozhodováno po jeho vydání, a to i v situaci, kdy se otázka vyjasňuje v průběhu probíhajícího řízení, kde Ústavní soud již jednou zasahoval. Jinými slovy, právní názor vyjádřený v nálezu má přednost před stanoviskem pléna. Soudy se mohou od tohoto pravidla odchýlit pouze tehdy, pokud by u některého z účastníků řízení převažoval ústavní požadavek na právní jistotu, důvěru v právo nebo ochranu nabytých práv. Avšak to nebyl tento případ.⁵⁷

3.2.9 Povinnost oznamovat

Ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti mají veřejní funkcionáři důležitou povinnost vyplývající zákonem o střetu zájmů. Tuto povinnost, spočívající v podání čestného prohlášení ve formě oznámení o činnostech, majetku a příjmech a závazcích stanovuje zákon č. 14/2017 Sb. a dle tohoto zákona mají veřejní funkcionáři povinnost podávat tato oznámení ve formě vstupního, průběžného a výstupního oznámení. Veřejní funkcionáři

⁵⁷ÚSTAVNÍ SOUD, *V dohře sporu o náhradu újmy za plošné zveřejňování majetkových příznání zastupitelů Ústavní soud stížnosti starostů zamítl. Nárok na náhradu újmy nemají.* [online]. © Ústavní soud 2015 [cit. 24-03-15].

jsou povinni dodržovat rozsah a podmínky stanovené zákonem o střetu zájmů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 79/2017 Sb. Další dokumenty, jako je výpis z katastru nemovitostí, veřejný rejstřík nebo živnostenský rejstřík, nemusí veřejní funkcionáři k oznámeným skutečnostem přikládat.⁵⁸

De facto to vypadá následovně, kdy po zahájení výkonu funkce musí veřejný funkcionář podat tzv. vstupní oznámení, a to do 30 dnů ode dne, kdy jej do Centrálního registru oznámení zapíše jeho podpůrný (zapisující) orgán. Dále se podává každý rok (pokud funkce trvá) ve lhůtě do 30. června tzv. průběžné oznámení, a to za dobu výkonu funkce v roce minulém (př. do 30. 6. 2019 se podává oznámení za období 1. 1. – 31. 12. 2018). Pokud dojde k ukončení výkonu funkce, musí se podat tzv. výstupní oznámení, a to do 30 dnů ode dne, kdy tuto skutečnost zapíše do Centrálního registru oznámení podpůrný (zapisující) orgán toho daného funkcionáře.⁵⁹

3.2.10 Kontrolní činnost

Ministerstvo spravedlnosti má v oblasti střetu zájmů také za úkol kontrolovat pravidelnost podávání oznámení veřejnými funkcionáři a ověřovat pravdivost a úplnost informací uvedených v jednotlivých oznámeních zaznamenaných v Centrálním registru oznámení. Tuto kontrolní činnost Ministerstvo spravedlnosti provádí buď z vlastní iniciativy, nebo na základě podnětů ze strany veřejnosti. Každý, kdo takový podnět podá, má právo být do 30 dnů informován o tom, jak bylo s jeho podnětem nakládáno. Po důkladném posouzení věci Ministerstvo spravedlnosti:

- a) sdělení vyhodnotí jako neopodstatněné (tj. samo nezjistí skutečnosti nasvědčující nepravdivosti nebo neúplnosti údajů uvedených v oznámení veřejného funkcionáře), nebo
- b) sdělení vyhodnotí jako opodstatněné a předá je se všemi potřebnými podklady orgánu příslušnému k projednání přestupků v oblasti střetu zájmů (v závislosti na skutkové podstatě přestupku je jím Úřad pro ochranu osobních údajů, místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, či příslušná bezpečnostní složka, která pokud jde o vedoucí příslušníky bezpečnostních sborů podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů nebo vojáků z povolání podle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů)

⁵⁸ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

⁵⁹ JUSTICE.CZ, *Veřejný funkcionář - životní situace*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-13].

Pro účely provádění kontrolních pravomocí a také pro přijímání oznámení a jejich evidenci má Ministerstvo spravedlnosti podle zákona o střetu zájmů přístup k dalším registrům a informačním systémům veřejné správy. Konkrétně jde o:⁶⁰

- a) *základní registr obyvatel,*
- b) *informační systém evidence obyvatel,*
- c) *informační systém cizinců,*
- d) *katastr nemovitostí,*
- e) *centrální registr silničních vozidel,*
- f) *základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci,*
- g) *obchodní rejstřík a*
- h) *živnostenský rejstřík.*

S výjimkou soudců a státních zástupců, kteří podléhají kárné odpovědnosti podle příslušných právních předpisů, se v relaci k oznamovací povinnosti dopustí přestupku, jestliže:

- a) *v oznámení uvede zjevně nepřesné, neúplné nebo nepravdivé údaje, nebo*
- b) *neučiní oznámení v příslušné zákonné lhůtě*

Jiná fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že:⁶¹

- a) *po skončení výkonu funkce veřejného funkcionáře neučiní v zákonné lhůtě výstupní oznámení nebo v něm uvede zjevně nepřesné, neúplné nebo nepravdivé údaje,*
- b) *sdělí třetí osobě uživatelské jméno a přístupové heslo k nahlížení do Centrálního registru*
oznámení, nebo
- c) *používá nebo dále zpracovává údaje vedené v Centrálním registru oznámení k jinému účelu*
než ke zjištění případného porušení povinností při výkonu funkce veřejného funkcionáře stanovených zákonem o střetu zájmů.

⁶⁰ JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

⁶¹ Tamtéž

Pokuty za přestupky veřejných funkcionářů a jiných fyzických osob se mohou pohybovat v rozmezí od 1 000 Kč do 500 000 Kč v závislosti na konkrétní skutkové podstatě a závažnosti přestupku. V některých případech může být uděleno i napomenutí.⁶²

⁶² JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha.

4 Vlastní práce

Následující část se zaměří na představení vybraných obcí, jež jsou předmětem zkoumání v této práci. Konkrétně se jedná o obce Branná, Hanušovice, Jindřichov, Kopřivná, Malá Morava, Staré Město, Šléglov a Vikantice, které se všechny nacházejí v Olomouckém kraji. Bude krátce představena jejich historie a samospráva. Dále je tato část práce zaměřena na rozhovor s veřejným funkcionářem respektive se starostou obce. Rozhovor čítá 11 otázek, které vycházely z předchozí rešerše a týkaly se střetu zájmů, v jeho orientaci, plnění povinností z něj vyplývajících a také jisté problematiky střetu zájmů v souvislosti veřejného rozhodování, kdy se veřejný zájem, který má veřejný funkcionář prosazovat může lehce dostat do konfliktu s jeho zájmy soukromými. Otázky rozhovory jsou přílohou č. 2 této práce.

4.1 Obec Branná

Prvním vybranou obcí pro účel této práce je obec Branná, která leží v okrese Šumperk v chráněné krajinné oblasti Jeseníky na náhorní planině pod hřebeny Vozky, Keperníku a Šeráku⁶³ ve výšce 633 m n. m. Její katastrální území má rozlohu 1456 ha. a v obci žije 274 obyvatel.⁶⁴

Obrázek 2 Znak obce Branná

Zdroj: www.branna.eu

„V červeném štítě stojí na stříbrném trojvrší černý dvouocasý lev, držící v předních tlapách stříbrno-modře čtvrcený štítek. V každém poli štítku po jedné šesticípé hvězdě.

⁶³ HORKÁ, H. (1985). *Společenská a kulturní integrace obyvatelstva novoosídlené obce Branná u Šumperka*. Český Lid, 72(3), 157–164. [online]. [cit. 24-01-25].

*ve stříbrných polích červené, v modrých polích zlaté. Pod štítkem tři zlaté lilie, dvě nad jednou.*⁶⁵

Historie obce Branná

První historická zmínka o této obci pochází z roku 1325, kdy se jmenovala původně Goldenstein, česky Kolštejn. Od roku 1918 se nazývala Kolštejn a výnosem MNV z roku 1948 byla přejmenována na Brannou podle kolem tekoucí horské říčky. V roce 1980 zde žilo v 90 trvale obydlených domech celkem 430 obyvatel, kteří vesměs tvořili tři základní etnické skupiny: národnost českou, slovenskou a německou. Od roku 1970 spadaly pod MNV Branná i původně samostatné obce Ostružná a Vikantice spolu s osadami Petříkovem, Ramzovou a Šlégrovem, které k nim náležely. Na celém tomto rozlehlém katastru Branné žilo v roce 1980 celkem 734 obyvatel tří uvedených národností. Kvůli nedostatečnému bytovému fondu a špatné technické vybavenosti byla však Branná v roce 1982 zbavena statutu střediskové obce a nyní spadá pod obec Hanušovice. Přesto zůstala pro připojené osady určitým centrem, neboť zde (v současnosti již není) byla základní škola, mateřská škola, některé nezbytné služby a soustředil se zde i společenský a kulturní život.⁶⁶

Půdorys současné zástavby Branné je formován úzkým ostrohem, který byl vybrán pro výstavbu původního gotického hradu. Navzdory malé rozloze města zde vzniklo náměstí a poměrně hustá síť uliček. Od roku 1992 je Branná oficiálně prohlášena za městskou památkovou zónu.⁶⁷

Samospráva obce Branná

V rámci působnosti se jedná o obec I. typu. Starostou obce pro funkční období 2022 – 2026 je Ing. Martin Alexa který kandidoval za SNK Branná. Místostarostkou je pak Marcela Kozáková. Zastupitelstvo má celkem 7 členů. Ze zákona jsou zřízené podřízené organizační složky, a to finanční výbor zastupitelstva a kontrolní výbor zastupitelstva. Finanční výbor má 3 členy a předsedá mu Ing. Štěpánka Řehová. Kontrolní výbor zastupitelstva má taktéž 3 členy a předsedá mu Tomáš Tyling.⁶⁸

⁶⁵ Branná, *Informace o obci*. [online]. Oficiální stránky obce Branná © 2023 [cit. 23-11-15].

⁶⁶ HORKÁ, H. (1985). *Společenská a kulturní integrace obyvatelstva novoosídlené obce Branná u Šumperka*. Český Lid, 72(3), 157–164. [online]. [cit. 24-01-25].

⁶⁷ Branná, *Informace o obci*. [online]. Oficiální stránky obce Branná © 2023 [cit. 23-11-15].

⁶⁸ Branná, *Úřad*. [online]. Oficiální stránky obce Branná © 2023 [cit. 23-11-15].

Rozhovor se starostou obce Branná

Otázka č. 1 Domníváte se, že obyvatelé vaši obce mají ve vás jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?

„Rád bych věřil, že ano. Nicméně je nutné konstatovat, že se jedná o první období jako uvolněného zastupitele ve funkci starosty, proto zkušenosti v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů jsou zatím omezené.“

Otázka č. 3 Jste poměrně malá obec, dá se říci, že se všichni znáte, je proto pro vás těžké z pozice veřejného činitele, jež zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým byste mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?

„Zatím jsem se nesešel se situací, kdy bych pocítil osobní známost, jako překážku nebo přítěž při plnění úředních povinností.“

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

„Snažíme se o maximální transparentnost jednání a důkladné vysvětlování našich kroků při rozhodování, například projednáváním vybraných záležitostí na veřejném zasedání zastupitelstva, které by mohl schvalovat pouze starosta.“

O maximální transparentnost v jednání se v obci Branná pokusili v souvislosti s aktuálně plánovanou výstavbou čtyř větrných elektráren, které by měly mít celkový výkon 24 megawatt. Vedení města se proto rozhodlo získat informace o postoji veřejnosti ke stavbě téměř 150 metrů vysokých větrníků a v souvislosti s tím uspořádalo otevřenou anketu, kde zúžili kritérium pouze na trvale žijící obyvatelé v Branné. Pro stavbu čtyř větrných elektráren se vyslovilo 73 ze 100 obyvatel Branné, kteří se do hlasování zapojili.

Branná má celkem 274 obyvatel, z toho 220 voličů. Záměr této stavby by mělo zastupitelstvo obce projednat na jaře 2024.⁶⁹

Otázka č. 7 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?

„Spíše souhlasím s omezeným přístupem. Rozumím důvodům a významu tohoto registru, ale nevidím důvod, proč by každý měl znát tyto informace a mohl si je kdykoliv prohlížet.“

O této problematice již vzniklo nespočet článků, rozhovorů. Asi zřejmě nejznámější svou kritikou zákona o střetu zájmů je advokátka Jana Zwyrtek Hamplová z projektu Akademie samospráv, jež zmiňovala v roce 2018, že zákon je protiústavní a může být též v konfliktu s pravidly GDPR souvisejícími s ochranou osobních údajů. Zákonu se přezdívalo i „lex Babiš“ Nicméně ona mimo jiné zdůrazňovala, že stát tímto supljuje svou neschopnost odhalit konkrétní trestnou činnost, a tak si vyrábí národ udavačů. Poukazuje i na obecní orgány, že na nich nikdo pracovat chtít nebude, na bezpečnost veřejných funkcionářů, jež se „svlékají donaha“.⁷⁰ Nicméně tím, že se registr stal již přístupný pouze na žádost, a to od roku 2020 a není již anonymní, cítí o něco větší bezpečnost pro svou osobu a blízké i starosta Branné, který vyslovil, že ano, že cítí větší bezpečnost. (otázka č. 8) To, že střet zájmů je za poslední roky jedním z nejexponovanějších témat vůbec, a to jak v mediálním a politickém prostoru, tak i v debatách široké veřejnosti vnímá i sám starosta, nicméně toto téma v jeho obci nijak zvláště nerezonuje. (otázka č. 2) Co se týká pak jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích, kterému předcházelo vstupní oznámení (otázka č. 5). Tím že svou povinnost plní, nebyl tak dosud sankcionován za nepodání oznámení (otázka č. 6). Ze svého pohledu vnímá zákon jako potřebný a nepřipadá mu ani současná agenda v souvislosti s tímto zákonem zvláště náročná. Co se týče

⁶⁹ HANÁČKÁ DRBNA, Šedesát milionů za postavení větrných elektráren u Branné. O jejich výstavbě budou jednat zastupitelé. [online]. © 2024 [cit. 24-02-25].

⁷⁰ PARLAMENTNÍ LISTY.CZ, Zločin na samosprávě. Na zavření do Bohnic,“ říká právnička Hamplová k zákonu, který nutí starosty majetkově se „svlékat donaha“. [online]. © 2023 [cit. 23-11-18].

pak přehlednosti metodiky, kterou vydává na svých stránkách ministerstvo spravedlnosti, pak starosta uvádí, že metodiku využívá a je pro jeho úřad resp. pro jeho podpůrný (zapisující) orgán přehledná. (otázka č. 9 a 10).

4.2 Obec Hanušovice

Hanušovice, situované na severozápadě Olomouckého kraje, se nalézají přibližně 17 km od města Šumperk. Rozkládají se na ploše 3 681 ha uprostřed zalesněných horských svahů Hrubého Jeseníku s průměrnou nadmořskou výškou 410 m. Tato oblast je přirozeným centrem horního toku řeky Moravy, významnou křižovatkou dopravních tras a vstupní branou do Jeseníků. V obci žije 2 952 obyvatel.⁷¹

Obrázek 3 Znak obce Hanušovice

Zdroj: www.hanusovice.info

„Modrý štít se zlatou hlavou, v ní modrý květ lnu se zeleným středem mezi dvěma vyrůstajícími jehličnatými stromy přirozené barvy. Ve štítě stříbrné ozubené kolo mezi dvěma dole zkříženými zlatými obilnými klasy s listem.“⁷²

Historie obce Hanušovice

Hanušovice, severozápadně od Markrabství moravského byly založeny při první rolnické kolonizaci na přelomu 13. a 14. století. První písemná zmínka pochází z roku 1325, kdy šlechtic Jan Wüstehub odevzdal městečko Goldek a dalších deset vesnic klášteru v Kamenci, včetně obce Hannsdorf, později Hanušovice. Založení obce inicioval lokátor Hans. Obyvatelé byly převážně Němci ze Slezska a Krkonoš. Hanušovice byly součástí

⁷¹ KULTURA.CZ, *Hanušovice*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15].

⁷² POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, *Symboly – Hanušovice*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15].

panství Kolštejn až do roku 1848, od té doby pak politického okresu Šumperk.⁷³ V 19. století došlo v obci k průmyslovému rozmachu, kdy Vídeňský spolek založil pro pěstování lnu a konopí průmyslovou přípravnu lnu, zatímco Šumperský podnikatel Eduard Oberleithner a spol. v roce 1857 uvedl do provozu přádelnu, která zaměstnávala až 800 lidí. Další významnou společností byla Hannsdorfer Mechanische Flachsspinnerei von Oberleithner und Co., která zaměstnávala přes tisíc lidí a poskytovala práci pěstitelům lnu, tkalcovnám a dalším. V roce 1874 byl založen pivovar Holba, a v dalších letech vznikly další podniky, včetně parní pily a chemické továrny. Železniční trať otevřená v roce 1873 podpořila další rozvoj obce. Během druhé světové války byla na území bývalé přádelny zřízena pobočka koncentračního tábora Gross Rosen, která po válce změnila využití. Průmyslový rozvoj pokračoval i po válce, ať už s novými vlastníky či přeměnou stávajících podniků.⁷⁴

Samospráva obce Hanušovice

V rámci působnosti se jedná o obec II. typu. Starostou obce pro funkční období 2022 – 2026 je Marek Kostka, který zastává v pozici starosty již druhé volební období. Kandidoval za Generaci Y. Místostarostou je Bc. Jaroslav Mrázek. Zastupitelstvo má celkem 15 členů. Dle zákona o obcích byla zřízena rada, která má 5 členů a spolu se starostou a místostarostou pak funkci člena rady dále vykonávají Ing. Marek Kostka, Bc. Kristýna Köhlerová a Ondřej Vilček. Vedení města informuje své občany o aktuálním dění prostřednictvím oficiálních webových stránek, na nichž je k dispozici i zjednodušený model pro seniory. Dále prostřednictvím Hanušovického zpravodaje, rozhlasu a mobilní aplikace V OBRAZE.⁷⁵

Rozhovor se starostou obce Hanušovice

Otázka č. 1 Domníváte se, že obyvatelé vaši obce mají ve vás jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?

„Ano, jsem přesvědčen, že mám jejich důvěru. Důkazem jsou výsledky komunálních voleb, kdy jsme získali naprostou většinu hlasů.“

⁷³ GÁBA, Z., JOKL, V., *Hanušovice v proměnách času. I.* Vydání. Štítý: VEDUTA, 2010, s. 7-9

⁷⁴ Tamtéž, s. 23-42

⁷⁵ HANUŠOVICE. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15].

Marek Kostka byl ve svém prvním volebním období 2018 – 2022, nyní se jedná již o jeho druhé volební období.

Otázka č. 3 Jste poměrně malá obec, dá se říci, že se všichni znáte, je proto pro vás těžké z pozice veřejného činitele, jež zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým byste mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?

„Svou funkci dělám s největším přesvědčením a neupřednostňuji své soukromé zájmy. Vždy se snažím o rovné zacházení a spravedlivé řešení situací. Ovšem chápu, že ne vždy jde vyjít všem vstříc, a tak vznikají určité spekulace. Navíc nejsem ten, který rozhoduje pouze svým hlasem o dění v Hanušovicích, je nade mnou kontrolní mechanismus.“

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

„Můj život je natolik veřejný, že si občané sami hlídají, jak rozhoduji o tomto městě. Věřím, že v následujících volbách se tato důvěra projeví.“

Otázka č. 7 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?

„Nemám na to vyhraněný názor. Jsem pro transparentnost a volný přístup k informacím.“

S čímž souvisí i otázka č. 8 ohledně přístupnosti registru na žádost a možné větší bezpečnosti, kde starosta nespatřuje žádný rozdíl. Stejně jako v obci Branná se ani starosta Hanušovic nedomnívá, že by střet zájmů nějak rezonoval mezi jeho občany, říká, že „... Tím, že jde o malé městečko, je celý průběh rozhodování a celého procesu zadávání zakázek zcela průhledné a transparentní.“ (otázka č. 2) Co se týče jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích, kterému předcházelo vstupní oznámení. Pouze v jedné situaci kdy nepodal povinné oznámení (výstupní a vstupní) „... Bylo to v důsledku

nepochopení situace, kdy jsem jedním dnem končil ve funkci starosty a druhým dnem byl opět zvolen. Utekla nám informace, že i když jsem obhájil funkci starosty, musím podat výstupní a následně vstupní oznámení. Sankce byla stanovena ve výši 1000 Kč.“ (otázka č. 5, 6) Lze konstatovat, že v těchto případech je přehledně zpracována metodika k zákonu střetu zájmů pro veřejné funkcionáře, která se zabývá i touto skutečností.

Ze svého pohledu vnímá zákon sice jako určitou byrokracii, ale ze své podstaty jej vnímá jako potřebný. (otázka č. 9) Kompetentní osobou podpůrného orgánu obce je v tomto případě tajemník Městského úřadu, „... který sleduje veškeré změny a aktuality.“ (otázka č. 10)

4.3 Obec Jindřichov

Obec Jindřichov u Šumperka leží v úzkém údolí řeky Branné, jež tvoří vstupní bránu do Hrubého Jeseníku, a které je ohraničené zalesněnými kopci. Obec se nachází v nadmořské výšce 460 m a rozprostírá se na ploše 51,70 km². V obci žije přibližně 1 000 obyvatel.⁷⁶

Obrázek 4 Znak obce Jindřichov

Zdroj: www.jindrichovsu.cz

„V modrém štítě se stříbrnou vlnitou patou stříbrná horní polovina palečného kola o pěti palcích, z nich tři horní jsou zakončené horními polovinami zlatých lilií. V patě modrý tlapatý kříž.“⁷⁷

⁷⁶ JINDŘICHOV. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-18].

⁷⁷ KURZY.CZ, *Jindřichov - znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-11-18].

Historie obce Jindřichov

Jindřichov vznikl na katastrálním území Pustých Žibřidovic po roce 1862, kde byla postavena papírna na místě tamějšího mlýna. Samostatnou obcí se stal Jindřichov v roce 1949, kdy k němu byly připojeny Pusté Žibřidovice s částmi Sklená a Potůčník a vesnice Pleče, která byla součástí Habartic. V roce 1953 byl Potůčník připojen k Hanušovicím. V roce 1976 byly k Jindřichovu připojeny Nové Losiny s osadami Labe a Josefová (tato osada po válce v podstatě zanikla) a Habartice s osadou Rudkov, dále byl připojen Pekařov.⁷⁸

Samospráva obce Jindřichov

V rámci působnosti se jedná o obec I. typu. Pro funkční období 2022 – 2026 zastupuje obec na venek starosta Radek Schwarzer spolu s místostarostkou Marií Suchou a druhým místostarostou Jaroslavem Šimkem. Všichni zároveň kandidovali za volební stranu Jindřichov – nezávislí. Zastupitelstvo má celkem 9 členů.⁷⁹

Rozhovor se starostou obce Jindřichov

Otázka č. 1 Domníváte se, že obyvatelé vaši obce mají ve vás jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?

„Vnímám to, že ano.“

Otázka č. 3 Jste poměrně malá obec, dá se říci, že se všichni znáte, je proto pro vás těžké z pozice veřejného činitele, jež zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým byste mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?

„Z pozice veřejného činitele bych nikdy neupřednostnil soukromý zájem před veřejným, ba naopak.“

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

⁷⁸ JINDŘICHOV. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-18].

⁷⁹ Tamtéž

„Všechny věci jsou transparentní, schválené zastupitelstvem a projednávány na zastupitelstvu obce.“

Otázka č. 7 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?

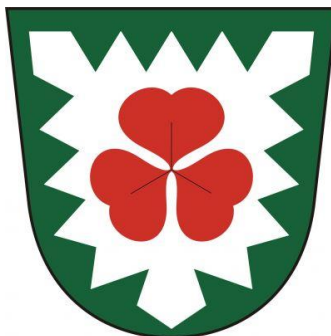
„Pokud se výkon funkce plní transparentně, není důvod, aby přístup byl omezen. Můj názor je, že může být klidně veřejný.“ Stejný přístup jako starosta v Jindřichově má i starosta Hanušovic i ohledně přístupnosti registru na žádost a možné větší bezpečnosti, kde oba starostové nespatřuje žádný rozdíl. (otázka č. 8) To, že střet zájmů je za poslední roky jedním z nejexponovanějších témat vůbec, a to jak v mediálním a politickém prostoru, tak i v debatách široké veřejnosti vnímá i sám starosta, nicméně toto téma v jeho obci nijak zvláště nerezonuje. (otázka č. 2) Co se týká pak jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích (otázka č. 5). Tím že svou povinnost plní, nebyl tak dosud sankciován za nepodání oznámení (otázka č. 6). Otázka č. 9 se týkala vnímavosti potřebnosti zákona o střetu zájmů, kde starosta říká: *„Můj názor a zkušenosti jsou takové, že zákon o střetu zájmů je potřebný a měl by být ještě přísnější.“* Současná agenda v souvislosti s tímto zákonem, kterou spravuje Ministerstvo spravedlnosti starostovi připadá přehledná. (otázka č. 10)

4.4 Obec Kopřivná

Kopřivná je situována ve vlnicím se terénu horního toku potoka Kopřivná v nadmořské výšce 570 až 630 m. Severní část obce kopíruje hluboce zaříznuté údolí potoka, který směřuje k řece Moravě. Obec leží na pravém břehu tohoto potoka, při silnici vedoucí z Hanušovic do Šumperka přes Lužnou, s odbočkou k Rejcharticím a cestou k osadě Prameny pod Křížovým vrchem.⁸⁰

⁸⁰ Šumperk, *Kopřivná*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-08-24].

Obrázek 5 Znak obce Kopřivná

Zdroj: www.obeckoprivna.cz

„V zeleném štítě stříbrný kopřivový list. V něm červený jetelový trojlist.“⁸¹

Historie obce Kopřivná

První písemná zmínka o Kopřivné pochází z roku 1414, kdy byla součástí bludovského panství. Původně se nazývala Geppersdorf, odvozeno od jména lokátora Geppera. Počeštěním názvu v roce 1846 vznikl název Kopřinov, který se postupně změnil na Kopřivnov a nakonec na Kopřivná v roce 1924. Obec vznikla jako čistě zemědělské sídlo. Počet obyvatel dosahuje v současné době pouze třetiny předválečného stavu a čítá 304 obyvatel.⁸²

Samospráva obce Kopřivná

V obci I. typu bylo 19. října 2022 zvoleno zastupitelstvo pro volební období 2022 - 2026, které se skládá ze 7 členů v čele se starostkou Janou Gerešovou, která svou funkci starostky zastává již od roku 1990.⁸³

Rozhovor se starostkou obce Kopřivná

V otázce číslo 1 se starostka domnívá jako všichni starostové vybraných obcí, že její obyvatelstvo má v ní jako ve veřejného funkcionáře plnou důvěru. Její odpověď lze dokládat i tím, že je ve funkci starostky již od roku 1990, kdy se Kopřivná oddělila od Hanušovic. Starostka vždy upřednostňuje jednání ve prospěch obce. (otázka č. 3)

⁸¹ KURZY.CZ, *Kopřivná - znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-08-24].

⁸² KOPŘIVNÁ, *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-24].

⁸³ KOPŘIVNÁ, *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-24].

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

„Osobně bych uvedla, že od roku 1990 jsem starostkou, manžel byl zaměstnán u obce od roku 1991, až do roku 2020, od roku 2016 je zaměstnán syn, oba na pozici – řidič, dělník...“ „... to je snad jediné, co mi můžou občané vytýkat (samozřejmě se během let našlo pár občanů, kterým to vadilo, ale šlo o výjimky)“

Odpovědi v otázkách č. 2, 7 a 8 jsou zcela shodné jako odpovědi starostů Hanušovic a Jindřichova. Starostka si řádně plní povinnosti vyplývající ze zákona o střetu zájmů a nebyla proto nikdy sankcionována. (otázky č. 5 a 6) Co se týká potřebnosti zákona o střetu zájmů pak říká, že: *„Jde o jednoduché zatížení, bohužel jsou jiné byrokratické zátěže než zákon o střetu“* (otázka č. 9) Jako podpůrný (zapisující) orgán využívá metodickou pomoc Ministerstva spravedlnosti, která je dle starostky přehledná. (otázka č. 10)

4.5 Obec Malá Morava

Obec Malá Morava se rozkládá na ploše 68,28 km² s počtem 520 obyvatel kolem stejnojmenného vodního toku, který ústí na jižním konci zástavby do hlavního toku Moravy. Na severním konci sousedí s částí Sklené. Západní hranici katastru tvoří hranice s českým okresem Ústí nad Orlicí. Území Malé Moravy postupně stoupá od jihu z údolí Moravy směrem k západu k prvním kopcům ze skupiny Králického Sněžníku.⁸⁴

Obrázek 6 Znak obce Malá Morava

Zdroj: www.obecmalamorava.cz

⁸⁴ REGION KUNĚTICKÉ HORY, *Malá Morava*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-01].

„V modrém štítě pod stříbrno - červeně šachovanou vlnitou hlavou zkřížená krojidla nad vozovým kolem, vše stříbrné.“⁸⁵

Historie obce Malá Morava

Jako farní ves v nově zřízeném litomyšlském biskupství se Malá Morava poprvé objevuje v roce 1350. Po zániku fary a vsi v 15. století byla rychta a kostel obnoveny v roce 1563 z iniciativy kolštejnské vrchnosti. Po třicetileté válce v roce 1677 zde žilo 66 usedlíků, kteří v roce 1689 postavili nový kostel Nanebevzetí P. Marie. Průmyslovým podnikem kolštejnské vrchnosti byla od konce 17. století sklárna. Po roce 1848 byla Malá Morava začleněna do staroměstského soudního okresu a šumperského hejtmánství. Stala se zemědělským sídlem s několika malými průmyslovými podniky. Po druhé světové válce se stala střediskem a institucionálním centrem. V roce 1876 bylo původní vězení pro pašeráky a pozdější celnice přeměněno na dvojtřídní školu a později v roce 1928 byla otevřena i česká menšinová jednotřídka.⁸⁶

Samospráva obce Malá Morava

V rámci působnosti se jedná o obec I. typu. Pro funkční období 2022 – 2026 je obec na venek zastupována starostou Antonínem Marinovem a v době jeho nepřítomnosti zastupuje obec místostarosta Walter Köhler. Zastupitelstvo obce má celkem 9 členů.

Rozhovor se starostou obce Malá Morava

Otázka č. 1 Domníváte se, že obyvatelé vaši obce mají ve vás jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?

„Nemohu posoudit, toto by měli zodpovědět občané. Já osobně se o to snažím.“

Otázka č. 3 Jste poměrně malá obec, dá se říci, že se všichni znáte, je proto pro vás těžké z pozice veřejného činitele, jež zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým byste mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?

„Ano, je to morálně těžké, já osobně nedělám ani to co by mohl každý jiný občan. Což na druhou stranu diskriminuje mě, jako obyčejného občana i moji rodinu.“

⁸⁵ KURZY.CZ, *Malá Morava – znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-09-01].

⁸⁶ REGION KUNĚTICKÉ HORY, *Malá Morava*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-01].

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

„Snažím se o co největší transparentnost mého chování. Vše mohu věrohodně prokázat. Ale je to spíše otázka mého čistého svědomí, které chci mít i nadále.“

Otázka č. 7 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?

„Totožný, tento registr činí z veřejných činitelů, v očích veřejnosti, potenciální zloděje a podvodníky.“ Nicméně s otázkou č. 8 určitě necítí významnější bezpečnost. Na otázku ohledně fenoménu střetu zájmů, který je poslední roky jedním z nejexponovanějších témat vůbec, a to jak v mediálním a politickém prostoru, tak i v debatách široké veřejnosti starosta říká, že: *„... na malé obci se moc neřeší střet zájmů v politické rovině. A dále poukazuje na to, že: „... potenciální střet zájmů u některých zastupitelů existuje“* (otázka č. 2) Co se týká pak jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení a nebyl tak nikdy sankcionován. (otázky č. 5 a 6)

Ze svého pohledu vnímá zákon o střetu zájmů jako zbytečnou byrokracii, která slouží spíše k pranýřování některých veřejných osob. (otázka č. 9) V souvislosti s otázkou č. 10 pak uvádí, že metodiku určenou pro veřejné funkcionáře využívá.

4.6 Obec Staré Město

Staré Město se nachází na Severní Moravě, severně od města Šumperk. Leží v oblasti Hrubého Jeseníku pod vrcholem Králického Sněžníku v nadmořské výšce 538 m. Současný počet obyvatel k 1. lednu 2024 je 1703.

Obrázek 7 Znak obce Staré Město

Zdroj: www.mu-staremesto.cz

Historie obce Staré Město

V okolí naleziště zlata a stříbra vznikla osada, která se později stala městem. První písemná zmínka o ní pochází z roku 1325, kdy byla darována cisterciáckému klášteru v Kamenici. V roce 1336 byla osada povýšena na město a od 15. století se nazývá Staré Město. V 17. století se začala těžit měď na Stříbrném vrchu, později od roku 1828 tuha. Těžba postupně ustupovala a město se začalo zaměřovat na řemesla, obchod a zemědělství. Pěstoval se len, který se zde zpracovával. V roce 1861 byl knížecí velkostatek rozdělen mezi obyvatele. Železnice z Hanušovic byla zavedena v roce 1905, což podpořilo cestovní ruch a stavbu prvních turistických chat na kopcích. Na náměstí stojí budova radnice z roku 1618, která byla požárem v roce 1725 poničena a následně přestavěna v roce 1895. Domy v okolí náměstí jsou převážně barokní, klasicistní nebo empírové z 18. a 19. století.⁸⁷

Samospráva obce Staré Město

V rámci působnosti se jedná o obec I. typu. Starostou obce pro funkční období 2022 - 2026 je s politickou příslušností Nový směr Lukáš Koreš. Místostarostou je Ing. Vlastimil Peštál za stranu Volba 2022. Zastupitelstvo má celkem 15 členů. Dle zákona o obcích byla zřízena rada, která má 5 členů a spolu se starostou a místostarostou pak funkci člena rady

⁸⁷ TURISTIKA.CZ, *Staré Město p. S.* [online]. © Turistika.cz s.r.o. 2007 - 2023 [cit. 23-09-10].

dále vykonávají Radek Nožička, Daniel Mikuláš a Ing. Jiří Gol. Úřad informuje své občany o aktuálním dění prostřednictvím oficiálních webových stránek včetně možnosti zjednodušeného modelu pro seniory, facebookových stránek, instagramu a veřejného rozhlasu.⁸⁸

Rozhovor se starostou obce Staré Město

Starosta se domnívá, že důvěra v jeho osobu coby veřejného funkcionáře je, neboť sice na postu starosty je teprve první volební období, nicméně před tímto obdobím byl 8 let na pozici místostarosty. (otázka č. 1) Starosta jako i zatím všechny zmiňované obce nepociťují téma střetu zájmu, že by nějakým výrazným způsobem v obci rezonovalo. Sám říká, že vstupoval do veřejné správy z pozice učitele a měl představu a povědomí jak pozici řádně zastávat. (otázka č. 2) Dále zmiňuje obtížnost a velkou sebekontrolu nad rozhodováním v některých záležitostech, tak aby zastal veřejnou funkci správně a nevědomky neupřednostnil soukromý zájem před zájmem veřejným. Říká, že: *„obec není tak velká a že se všichni znají, obzvláště pokud jste veřejným funkcionářem, tak pak to platí dvojnásob, takže jakékoliv nestandardní chování, rozhodnutí neunikne pozornosti široké veřejnosti. Už jen z tohoto důvodu a jistého kodexu, morálky si toto nesmí veřejný funkcionář dovolit.“* (otázka č. 3) Starosta věří, že důvěru veřejnosti posiluje získáním přirozené autority, jejich důvěry v jeho, dále tím, že pravidelně komunikuje se všemi spolky, dobrovolnými skupinami, kteří působí na daném území, navštěvuje jejich valné hromady, účastní se jejich akcí, komunikuje s nimi o jejich potřebách. Tím, že i on sám účinkuje v některých spolcích, musí mít stále na zřetel, aby neměl tendence protěžovat tyto spolky. Ačkoliv v tom spatřuje jistou složitost, nepřestává dávat pozor a předchází tak střetu zájmů, například tím, že se zdrží hlasování a rozhodování v určitých záležitostech a rozhodnutí nechává na zastupitelstvu a radě obce. Upřednostňuje transparentost, ale poukazuje na to, že v tak malé obci je to velmi náročné. (otázka č. 4) Co se týká pak jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení (otázka č. 5). Ačkoliv svoji povinnost řádně plní, jednou byl kontrolním odd. Ministerstva spravedlnosti upozorněn na nepodané oznámení (výstupní a vstupní) stejný případ jako u starosty Hanušovic, v tomto případě starosta obce Staré Město nebyl sankcionován (otázka č. 6) Ohledně veřejného nahlížení do registru před rokem 2020

⁸⁸ STARÉ MĚSTO. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-10].

nespatřuje starosta žádný problém, dokonce se domnívá, že každý kdo vstupuje do veřejné správy, musí počítat s tím, že se před tou veřejností „svlékne“ i po té stránce vlastnické a bere to jako normu. Starosta říká: „*K výkonu veřejné funkce toto patří.*“ a že neměl nikdy potřebu zjišťovat, kdo na něj nahlíží, tudíž neshledává ve změně otevřenosti registru žádné změny, čímž se shoduje se starosty obcí Hanušovice, Jindřichova a Kopřivné. (otázky č. 7,8) Říká, že: „*zákon o střetu zájmů je rozhodně zapotřebí*“, že tato agenda ho nijak nezatěžuje a vnímá v potřebnosti střetu zájmu jakousi kontrolu, zpětnou vazbu ba dokonce brzdu nad veřejnými funkcionáři. „*Je to kontrola veřejnosti nad veřejným činitelem a jeho majetkem*“ (otázka č. 9) Dále pak metodickou pomoc při výkonu coby podpůrného (zapisujícího) orgánu osobně nevyužívá, neboť tato agenda a s tím vše spojené je v kompetenci sekretariátu obecního úřadu. (otázka č. 10)

4.7 Obec Šléglov

Obec se nachází v okrese Šumperk. Obec má rozlohu 7,17 km² kde žije 41 obyvatel. Většina historie této obce je spojena s německým osídlením. Lesy zde poprvé osídlily germánské kmeny, kteří sem přišli během stěhování národů v letech 375 - 568 našeho letopočtu. Jejich potomci formovali a obdělávali místní krajinu, která je dochována na historických fotografiích a maleb z minulého století. Po poválečném odsunu většiny obyvatel je spíše svědky návratu krajiny k její předchozí, lesnaté a téměř neobydlené podobě, která však stále uchovává svůj zvláštní půvab.⁸⁹

Co se týká samosprávy, obec Šléglov je jedničkovou obcí kde ve volebním období 2022 - 2026 je obec na venek zastupována starostkou Ditou Peškovou a v době její nepřítomnosti pak obec zastupuje místostarosta Matěj Zachoval. Zastupitelstvo obce má pak celkem 7 členů.

Rozhovor se starostkou obce Šléglov

K otázce č. 1 starosta věří, že občané v ní jako veřejného funkcionáře důvěru mají nicméně, ale i zmiňuje celoživotní odpůrce autorit. Co se týká pak otázky č. 2 ohledně veřejného funkcionáře, který má upřednostňovat zájem veřejný před zájmem soukromým, si starostka v tak malé obci uvědomuje náročnost funkce a zmiňuje o příklad, se kterým se sama musela vypořádat: „...*v obci žijí trvale jen 3 děti, a to moji vnuci. Máme tady již*

⁸⁹ ŠLÉGROV. *Historie obce*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-15].

vybudované dětské hřiště, je zde hodně chat i pár penzionů, takže je v létě využité, ale při doplňování dalších herních prvků se zamýšlím, zda bychom je doplňovali, kdy by nešlo o vnuky. Odpověděla jsem si, že ano, neboť je to základní infrastruktura a z logiky věci bychom zde na malé stárnoucí obci jinak mohli budovat jen hřbitov...“

Otázka č. 4 Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost? (Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)

V této otázce se odkazuje na odpověď otázky č. 2, která zjišťovala, zda vnímá zájem o tématu střetu zájmu i v jejím okolí. Starostka jej pochopitelně vnímá a jak sama říká: *„je obezřetná při možnosti střetu zájmů“* a dává příklad, kdy manžel se nehlásí v její obci do soutěží na dodavatele veřejné zakázky. K otázce č. 4 pak dodává, že: *„samozřejmě hlásím podjatost na zasedáních. Stejně tak ovšem jsou v potenciálním střetu zájmů všichni zastupitelé, z toho důvodu máme systém pravidel při prodeji či pronájmu pozemků a také při zadávání zakázek malého rozsahu.“*

Otázka č. 7 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?

„Souhlasím – stačilo by, aby do údajů směla nahlížet policie, soudy atd.“ Tato odpověď tak trochu koresponduje s tím, co již zmínil v rozhovoru starosta z Branné. Dále zmiňuje i otázku bezpečnosti, kdy je sice registr přístupný na žádost, je snad pocit lepší, ale zároveň dodává, že bezpečné to jistě není. *„Kdybych měla např. cennou sbírku známek, asi by se zloději mohli radovat“.*(otázka č. 8) Co se týká pak její povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení (otázka č. 5). Ačkoliv svoji povinnost řádně plní, jednou byla kontrolním odd. Ministerstva spravedlnosti upozorněna na špatné vyplnění. (otázka č. 6) Ze svého pohledu vnímá zákon jako potřebný. Metodiku pro veřejné funkcionáře vydávanou Ministerstvem spravedlnosti považuje za nepřehlednou. (otázky č. 9 a 10).

4.8 Obec Vikantice

Tato malá horská obec se rozprostírá uprostřed Rychlebských hor v těsném sousedství Jeseníků. Žije zde pouze 79 obyvatel. Rozloha katastru činí 18 km². Obec se dostala do bližšího podvědomí občanů ČR díky filmu Miroslava Krobota *Díra u Hanušovic*.

Skoro tisíciletá historie vsi, která patřila do Sudet a byla osídlena německým obyvatelstvem, byla násilně přerušena při odsunu drtivé většiny starousedlíků v roce 1945. Populaci téměř tisíce lidí nahradili rumunští Slováci, Slováci a obyvatelé různých částí republiky. Do té doby vzkvétající obec se stala vsí státních statků, které byly vším možným, jen ne dobrými hospodáři.

Historie obce Vikantice

Jako vesnice na kolštejnském panství jsou Vikantice poprvé zmiňovány v roce 1437. Podle některých zdrojů však už byly Vikantice obcí od roku 1332. V roce 1677 hospodařilo ve Vikanticích 31 usedlíků a do roku 1834 se zvýšil počet domů na 80 se 468 obyvateli. Po roce 1848 byly Vikantice začleněny do staroměstského soudního okresu v šumperském hejtmanství. Bývalý svobodný dvůr byl hospodářstvím kolštejnského a později ruského velkostatku, před první pozemkovou reformou měl výměru 178 hektarů a byl celý rozdělen drobným nabyvatelům. Zdejší rolníci si již v roce 1904 zřídili družstevní mlékárnu, po první světové válce zde pracovala továrna na lepenku a udržela se až do roku 1948, v obci byl mlýn a pila, v okolí se těžila tuha.⁹⁰

Samospráva obce Vikantice

V rámci působnosti se jedná o obec I. typu. Pro funkční období 2022 – 2026 zastupuje obec na venek starosta Mgr. Libor Sedlařík, v době jeho nepřítomnosti pak místostarosta Roman Balaj. Zastupitelstvo má celkem 7 členů.⁹¹

Rozhovor se starostou obce Vikantice

Domnívám se, že většina obyvatel naší obce má ve mně jakožto veřejného funkcionáře důvěru jak v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů. (otázka č. 1) Stejně jako v předešlých obcích, byla shodná i odpověď při druhé otázce, kdy téma střetu zájmu nijak nezasahuje do diskuzí obyvatel obce. Starosta poměrně rázně a striktně bez dalšího u třetí otázky vyslovil, že co se týká

⁹⁰ VIKANTICE, *Info*. [online]. © 2015 [cit. 23-09-18].

⁹¹ VIKANTICE, *Obecní úřad*. [online]. © 2015 [cit. 23-09-18].

pozice veřejného činitele, který zastává veřejnou funkci a problematiky upřednostňování veřejného zájmu nad soukromým zájmem, že v tomto problému nespátřuje a dále, že ani nepřichází v úvahu, i přesto, že se jedná o malou obec. Což podporuje diskuzi s občany obce, dále pak zmiňuje zastupitelstvo a radu obce. Co se týká pak jeho povinností, které vyplývají ze zákona o střetu zájmů, pravidelně podává průběžné oznámení a nebyl tak nikdy sankcionován. (otázky č. 5 a 6) Problematikou volně přístupného registru se v té době zabýval i on sám neboť mediálně probírané téma neunikla ani jeho pozornosti, nicméně starosta zdůraznil, že si svou povinnost vyplývající ze zákona řádně plní. Na jedné straně plně rozuměl bouření se starostů a radních nad otevřeností registru, nicméně z politického hlediska si uvědomuje, že vykonává veřejnou funkci a jistá kontrola, byť veřejností by tu měla být. Dále říká, že: *„ačkoliv nálezem Ústavního soudu sice došlo k určité restrikci tedy zúžení náhledu do rejstříku, určitou bezpečnost pocítuji, ale spíše z psychologického pohledu, nicméně i v době kdy byl rejstřík otevřen, nespátřoval jsem v tom žádný problém. Jsem veřejný funkcionář a beru to tak, že pro mě z toho vyplývají jisté povinnosti, jako je podávat povinné oznámení do Centrálního registru.“* (otázky č. 7, 8) Co se týká potřebnosti zákona o střetu zájmů, prvotně jej považoval za byrokratickou zátěž, ale z principu věci jej považuje za správné a nutné i s ohledem na nekalé případy, jež se v minulosti objevovaly a veřejně debatovaly. Říká, že: *„Zákon o střetu zájmů dává lidem do rukou kontrolu a pro starosty je jakýmsi „bičem“ kdy by si měli nad některými jednáními dávat pozor.“* Závěrem pak dodává, že jej zákon o střetu zájmů nijak nelimituje ani neomezuje. (otázka č. 9) Metodickou pomoc využíval v počátcích své funkce a přišla mu srozumitelná. (otázka č. 10)

5 Výsledky a diskuse

5.1 Shrnutí rozhovoru

Z výše uvedeného vyplývá, že všichni oslovení starostové se domnívají, že obyvatelé jejich obce mají v nich jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů.

Starostové si dobře uvědomují riziko v případě negativního ovlivnění postupu, jež by vedlo pouze ke zklamání očekávání okolí, kteří důvěřují v čistý, nezaujatý úsudek svého zvoleného zastupitele.⁹² Ačkoliv se střet zájmů stal za poslední roky jedním z nejexponovanějších témat, jak v mediálním a politickém prostoru, tak i v debatách široké veřejnosti ani jeden z oslovených nevnímají toto téma, že by nějakým zásadním způsobem rezonovalo v debatách obyvatel obce. Přestože byly vybrány poměrně malé obce, kde vzniká předpoklad, že se všichni dobře znají a vystává tak otázka složitosti při rozhodování z pozice veřejného činitele, který zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým by mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností se všichni oslovení starostové vyslovili, že vždy upřednostňují veřejný zájem před zájmem soukromým, byť to bývá kolikrát náročné a v neposlední řadě se též jedná o sebekontrolu a stálé uvědomování si funkce jako veřejného funkcionáře.

Zde lze konstatovat, že klíčovým požadavkem pro efektivní fungování rozhodovacích procesů při tvorbě veřejné politiky a výkonu veřejné moci je, aby osoby vykonávající rozhodovací funkce nebyly ovlivněny svými osobními zájmy. Je důležité, aby si udržely nezávislost a neumožnily, aby tyto zájmy ovlivnily jejich úsudek, který by měl být zaměřen na zájem celé společnosti.⁹³

Starostové malých obcí posilují a zajišťují svou důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi jakožto veřejného funkcionáře a soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost tím, že vedou přímou diskuzi s občany, naslouchají zájmům a potřebám občanů, informují své občany prostřednictvím webových stránek obce, nehledě pak na zásadu veřejnosti zasedání zastupitelstva obce.

Co se týče plnění si povinnosti, které pro ně vyplývají ze zákona o střetu zájmů, jako je podání oznámení (vstupní, průběžné, případně výstupní) o činnostech, o majetku

⁹² KAPRAS, J. *Střet zájmů veřejných funkcionářů*. Dizertační práce, vedoucí Kysela, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie, 2023, s. 17

⁹³ Tamtéž

a o příjmech a závazcích do centrálního registru si všichni oslovení řádně plní až na jednoho osloveného nebyl nikdo sankcionován za nepodání oznámení. Již v rešerši zmíněná kauza, kde starostové a radní se bouřili ohledně centrálního registru, který byl volně přístupný a veřejnost tak směla do něj kdykoliv anonymně nahlédnout byla i předmětem otázky pro starosty, autorka práce tak chtěla zjistit, jaký na něj mají názor i na to, že je již dle nálezu Ústavního soudu od roku 2020 zpřístupněn pouze na žádost. Ve většině odpovědí pak panovala shoda, kdy otázka zda je registr otevřen či není pro širokou veřejnost je v celku pro ně nepodstatná. Dva oslovení starostové z osmi by pak upřednostnili, a to z bezpečnostního hlediska, kdyby do registru mohli nahlížet jen zástupci bezpečnostních sborů. Nicméně z pozice veřejného funkcionáře si uvědomují povinnost deklarovat své majetkové poměry a zájmy, což přispívá k větší transparentnosti veřejné správy a snižuje riziko korupce.

Jednoznačný souhlas pak zazněl, že zákon o střetu zájmů je potřebný, neboť definuje situace, ve kterých by mohl nastat střet zájmů mezi veřejnými funkcionáři a jejich soukromými zájmy. Tím chrání integritu veřejných institucí a zabraňuje zneužití veřejných funkcí pro soukromý prospěch. Autorka práce pak z rozhovorů nabyla dojmu, že se jedná i o jistou morálku a etické chování či pravidla chování veřejného funkcionáře, kdy snahou všech oslovených je nestrannost a nezávislost při výkonu veřejné funkce, byť ve složitosti zejména v malých obcích. Všichni se snaží o důvěru v očích veřejnosti.

Rozporuplná pak byla otázka metodiky, kterou poskytuje Ministerstvo spravedlnosti na svých webových stránkách, ačkoliv podrobně popisuje různé skutečnosti, pro některé podpůrné (zapisující) orgány není přehledná.

Volby do zastupitelstev obcí též komunálních voleb se konají každé čtyři roky ve všech obcích České republiky. Následné volby do obecních zastupitelstev se uskuteční v roce 2026. Termín voleb do obecních zastupitelstev vždy určuje prezident republiky, a to vždy 90 dní před jejich konáním⁹⁴ a to bylo tématem i poslední otázky pro vybrané starosty, odpověď na tuto otázku nechala autorka práce skrytou. Stejně případné znovuzvolení aktérů politické a volební soutěže bude především věcí posouzení samotných voličů ve volbách, způsobu vedení volební kampaně (a politické soutěže nehledě) ze strany konkurence.

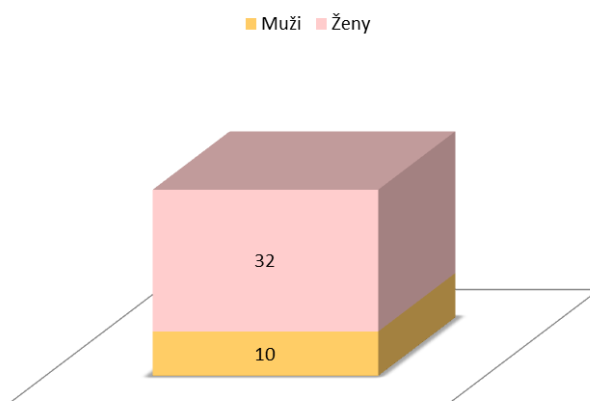
⁹⁴ GOV.CZ, *Volby do zastupitelstev obcí*. [online]. © 2023 [cit. 23-11-20].

5.2 Dotazníkového šetření

V rámci praktické části diplomové práce bylo provedeno dotazníkové šetření. Dotazník se skládá celkem z 11 otázek, které byly plně anonymní. Otázky byly navrhovány tak, aby respondenti jednotlivé odpovědi na otázky zaškrtovali. Ke dvěma otázkám měli možnost uvést vlastní odpověď. Bylo cíleno na mladou populaci generace Z, kterou představovali konkrétně zástupci studentů IV. ročníku Gymnázia Šumperk. Celková návratnost byla stoprocentní, přičemž dotazník vyplnil i sám učitel.

První otázka dotazníkového šetření zjišťuje pohlaví oslovených respondentů. Z grafu je zřejmé, že zde převažuje ženské pohlaví. 32 dívek, 9 chlapců a 1 muž.

Graf 1 **Otázka č. 1** **Jakého jste pohlaví?**

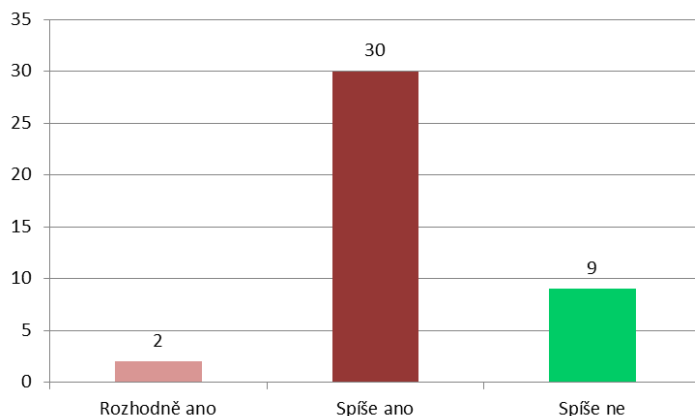

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhá otázka zjišťuje věk respondentů. Věkové rozmezí respondentů bylo zřejmé a je od 15 – 25 let. Nicméně autorka práce počítala i s variantou, že by se náhodně mohli zapojit i do vyplňování dotazníku učitelé školy. Jeden respondent (učitel) pak dosahuje 46 let a více.

Třetí otázka zjišťuje u respondentů, zda důvěřují veřejnému funkcionáři své obce v procesech rozhodování ve věcech veřejných. Respondenti měli na výběr možnosti: rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne. Většina dotazovaných se vyjádřila, že spíše důvěřují, konkrétně třicet respondentů. Dva respondenti zcela důvěřují veřejnému funkcionáři ve své obci a devět respondentů uvedlo, že spíše ne.

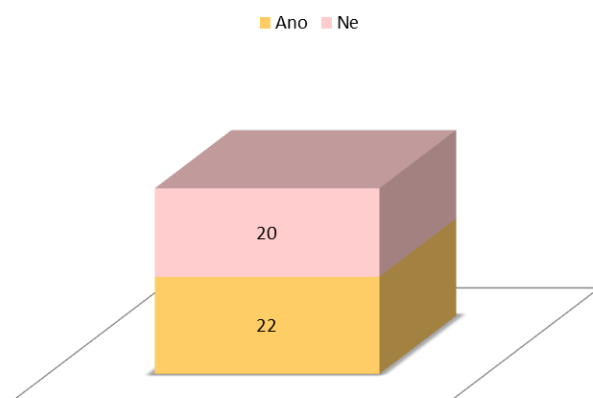
Graf 3 *Otázka č. 3 Máte důvěru ve veřejného činitele ve vaši obci? Respektive zda mu důvěřujete v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?*

Zdroj: Vlastní zpracování

Čtvrtá otázka zjišťuje u respondentů znalost či povědomost o střetu zájmů. Na výběr měli respondenti ano nebo ne. Přičemž zde z výsledků vyplývá, že lehká nadpoloviční část dotazovaných se s pojmem střetu zájmů u veřejných funkcionářů ještě nesetkala. Ostatně toto i autorka práce předpokládala a věří, že respondenti projeví zájem o prohloubení si znalosti v oblasti střetu zájmů.

Graf 4 *Otázka č. 4 Setkali jste se již s pojmem střet zájmů u veřejných činitelů obce?*

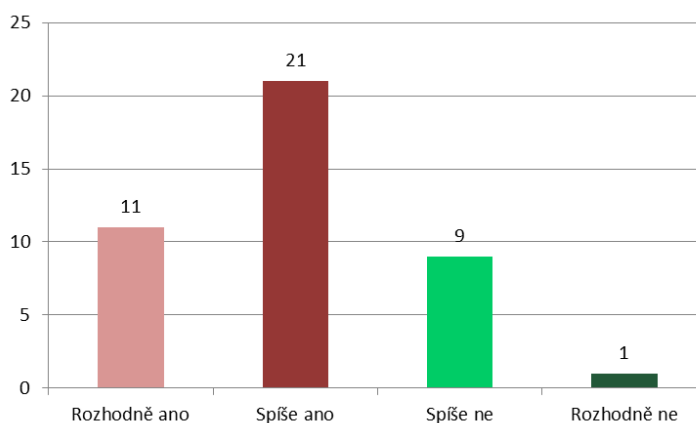

Zdroj: Vlastní zpracování

Pátá otázka zkoumá, zda se respondenti domnívají, že funkce veřejného funkcionáře může být i zneužita pro soukromé záležitosti. Respondenti měli na výběr opět možnosti:

rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne. Dvacet jedna respondentů se domnívají, že spíše být může zneužita, jedenáct respondentů se domnívá, že rozhodně může být zneužita. Devět respondentů se pak vyjádřilo, že spíše ne a jeden respondent se domnívá, že určitě ne, což nasvědčuje neznalosti tématu, nebo zcela důvěřivému člověku. Vystává pak otázka, zda respondenti odpovídali z plošného hlediska či si otázky vztahovali na konkrétní veřejné funkcionáře.

Graf 5 *Otázka č. 5 Domníváte se, že by veřejný činitel zastávající veřejnou funkci mohl tuto funkci zneužít pro soukromé záležitosti, v tom smyslu, že by takový soukromý zájem mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?*

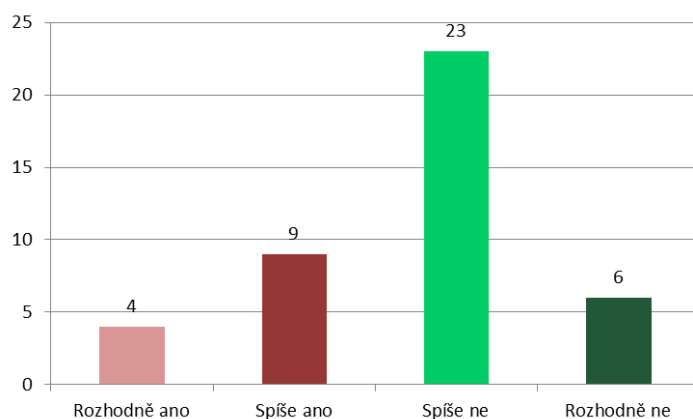
Zdroj: Vlastní zpracování

Šestá otázka zkoumá, zda si dotazovaní poradí s nápady, jak by mohla být posílena důvěra veřejnosti, respektive čím by se dalo zajistit, že mezi oficiálními funkcemi veřejného činitele a jeho soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost. U této otázky byly poměrně nápadití a nutno říci, že jejich myšlenky se ubíraly správným směrem. Zaznělo slovo jako transparentnost, komunikace s občany, zapojení občanů do rozhodování, ne kumulace funkcí, větší kontrola, vyšší sankce proti zneužití pravomoci, ale též i z etického hlediska, jako je odpovědnost, vstřícnost, pravdomluvnost. V odpovědích se objevily odpovědi jako „zbavit se ega“ či „zavést diktaturu“

Sedmá otázka se věnuje problematice skutečného zneužití pravomoci veřejného činitele a měla za úkol zjistit, zda se dotazovaní již někdy s tímto problémem setkali. Lehká nadpoloviční většina přesně dvacet tři dotazovaných uvedla, že spíše ne, šest respondentů

se s tímto nikdy nesešla a třináct dotazovaných má povědomí o zneužívání pravomocí z čehož čtyři respondenti označili, že mají zkušenosti a vědí o zneužívání.

Graf 6 *Otázka č. 7 Setkali jste se již někdy s tím, že veřejný činitel skutečně zneužívá své pravomoci/veřejné zdroje pro osobní zisk tedy pro neoprávněnou výhodu?*

Zdroj: Vlastní zpracování

Což pak dokládají i v otázce číslo osm, kdy měli uvést konkrétní příklad. Mezi nimi se objevilo:

- Zneužití pravomocí veřejného činitele při zadávání veřejných zakázek v rámci PMŠ Šumperk. Úprava zeleně
- Fico, Babiš, Nagyová

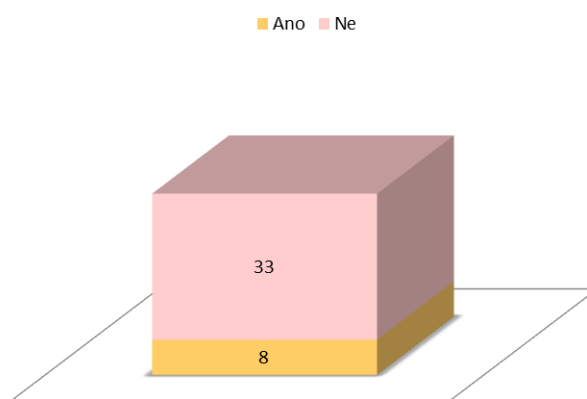
Autorka práce pak uvádí konkrétní příklad možného střetu zájmů, kdy (v současné době již bývalý) radní Martin Hoždora ze Šumperka dostával milionové veřejné zakázky od města týkající se například snižování energetické náročnosti budov. Radní byl i současně jednatelem firmy, která usilovala o získání zakázek. Přitom radní s kolegy schvaloval zadávací podmínky, ve kterých se stanovuje, co musí potenciální dodavatel splnit za kvalifikaci, jaké musí mít reference, jaké budou lhůty a jaká je předpokládaná hodnota zakázky, načež zakázku vyhrála jeho firma.⁹⁵ Martin Hoždora pak v lednu 2023 rezignoval ze své funkce radního, jako důvody pak uvedl osobní záležitosti a pracovní vytížení. Dalším příkladem je vlivný radní z hnutí ANO Jiří Langer, který z postu politika rozhodujícího o přípravě nového územního plánu v Hradci Králové byl koncem roku 2020

⁹⁵ OŽIVENÍ, *Podnět k přezkoumání úkonů zadavatele*. 2021 [online]. (PDF). [cit. 2023-10-06].

odvolán. Nezastupoval zájmy města, nýbrž konkrétní lidi s konkrétními investorskými zájmy. Jeho firma zajišťovala významným investorům a developerům inženýring (správní povolení, kolaudaci, územní rozhodnutí, stavební povolení, atd.)⁹⁶

Devátá otázka se vztahovala k registru oznámení, otázka měla za úkol zjistit, zda respondenti mají povědomí o kontrolním mechanismu ze strany veřejnosti. Drtivá většina o tomto registru neměla tušení. Pouze osm ze čtyřiceti dvou respondentů o něm vědělo.

Graf 7 **Otázka č. 9** *Věděli jste, že registr oznámení v gesci Ministerstva spravedlnosti pomáhá kontrolovat činnost veřejných funkcionářů, že do registru může každý bezplatně nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích zvoleného funkcionáře?*

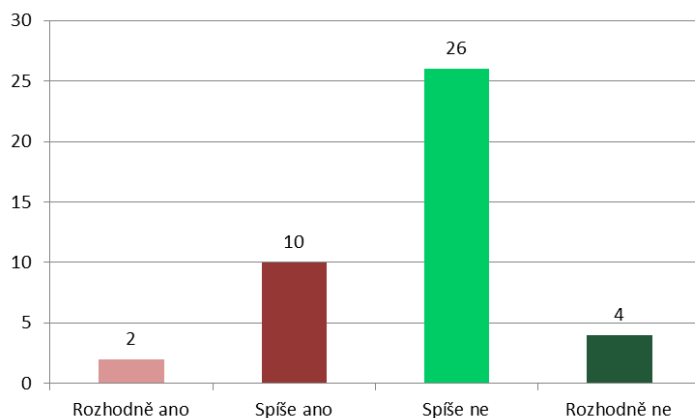
Zdroj: Vlastní zpracování

Desátá otázka pak měla zjistit názor respondentů v souvislosti s nahlížením do registru oznámení, který byl dříve volně přístupný a veřejnost tak měla možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, od roku 2020 je již zpřístupněn pouze na žádost. Tehdy se starostové a radní proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit a tvrdili, že narušuje jejich právo na soukromí. V odůvodnění říkali, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. V otázce a), která zjišťovala, zda respondenti jsou stejného názoru jako starostové a radní se dvacet šest dotazovaných vyslovilo, že s nimi spíše nesouhlasí, čtyři respondenti s nimi zcela nesouhlasí, deset respondentů pak s nimi

⁹⁶ SEZNAM ZPRÁVY. *Pracuje pro město i pro sebe. Kvůli střetu zájmů končí politik ANO.* [online]. © 2024 [cit. 24-03-18].

spíše souhlasí a dva respondenti s nimi zcela souhlasí, že by měli mít právo na soukromí a registr by měl být přístupný pouze zástupcům bezpečnostních sborů.

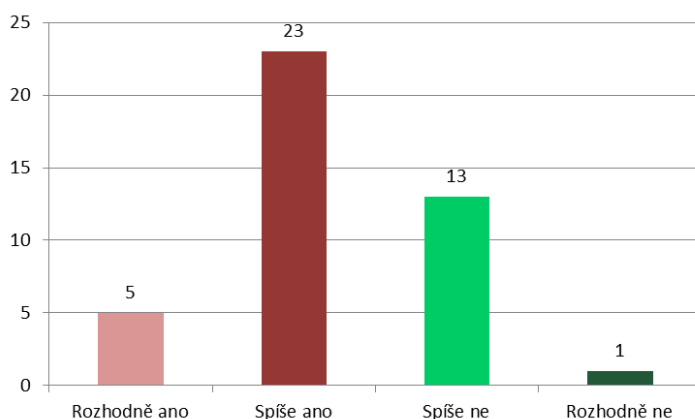
Graf 8 *Otázka a) Jste stejného názoru jako starostové a radní?*

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka b) pak zjišťovala u respondentů, zda upřednostňují spíše transparentnost a přístupný rejstřík ze strany veřejnosti, byť na žádost. Lehká nadpoloviční většina (dvacet tři) respondentů se vyslovilo, že spíše souhlasí a upřednostňuje transparentnost, pět respondentů pak rozhodně souhlasí, aby byl rejstřík otevřen veřejnosti. Čtrnáct respondentů je pak proti a upřednostňují kontrolu ze strany zástupců bezpečnostního sboru. Z toho vyplývá, že většina respondentů není stejného názoru jako starostové a radní.

Graf 9 *Otázka b) nebo upřednostňujete transparentnost?*

Zdroj: Vlastní zpracování

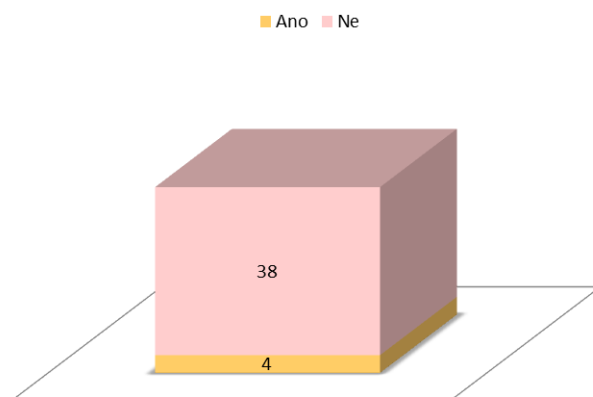
Jedenáctá otázka zjišťuje u respondentů, zda shlédli divadelní hru Sluha dvou pánů Carla Goldoniho z roku 1745. Ze čtyřiceti dvou respondentů odpověděli pouze čtyři dotazovaní, že hru viděli. Autorka práce zároveň vyučujícímu, který předával svým studentům dotazníky v tištěné podobě řekla, aby svým studentům po vyplnění dotazníku řekl, že ve své podstatě tato divadelní hra představuje to, co střet zájmů znamená.

Pro ilustraci toho, co střet zájmů znamená, se často odkazuje na biblické podobenství z Nového zákona, které říká, že nikdo nemůže sloužit dvěma pánům současně (v Novém zákoně Bohu a mamonu).⁹⁷ V této práci jde na straně jedné o společnost tedy veřejný zájem a na straně druhé o osobu veřejného funkcionáře, případně osobu s ním spřízněnou tedy osobní či soukromý zájem. Člověk ve skutečnosti dva pány mít nemůže. *„Důvodem je, že o „pánu“ lze hovořit jen v situacích naprosté oddanosti, jejíž přítomnost ve vztahu k jednomu „pánu“ však vylučuje stejný vztah k jinému „pánu“. Tato úvaha, na první pohled logická, abstrahuje od představy, že „pánem“ může být i „nekalá tendence“, která k veřejnému funkcionáři přichází – ať již „zvnějšku“, anebo „zevnitř“ – a nutí jej k preferenci osobního zájmu před zájmy jinými. Uznáním, že i „nekalá tendence“ může být „pánem“, lze popisovanou disonanci odstranit. Jde však v posledku o kvalifikační problém spočívající v uvážení, zda upozaduje-li veřejný funkcionář „veřejný“ zájem na úkor zájmu osobního, jde o službu jinému „pánu“ (např. vlastním konzumeristickým pohnutkám), když současně nejde o entitu, která by svébytně stála mimo vnitřní (psychologickou) sféru veřejného funkcionáře.*⁹⁸

⁹⁷ HAPLA, M., FRIEDEL, T. a kol. *Profesní etika právníků*. Brno: Nugis Finem Publishing, 2022, s. 123

⁹⁸ KAPRAS, J. *Střet zájmů veřejných funkcionářů*. Dizertační práce, vedoucí Kysela, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie, 2023.

Graf 10 *Otázka č. 11 Viděli jste divadelní hru Sluha dvou pánů Carla Goldoniho z roku 1745 v hlavní roli s Miroslavem Donutilem?*

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3 Výsledky dotazníkového šetření

Celkové výsledky dotazníkového šetření vyjadřují míru povědomí mladé vybrané populace generace Z, kterou zde představovali zástupci studentů IV. ročníku Gymnázia Šumperk o střetu zájmů u veřejného funkcionáře. Dotazovaní se zhostili úkolu s vyplněním dotazníku velmi dobře. Téma střetu zájmů je poměrně nové a složité. Jistá orientace v tomto směru u respondentů byla prokázána, čímž byl dílčí cíl této práce naplněn. Autorka práce pak dobře hodnotí nápaditost a trefnost při zodpovězení otázky číslo šest, jak by mohla být posílena důvěra veřejnosti, čím by se dalo zajistit, že mezi oficiálními funkcemi veřejného činitele a jeho soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost.

6 Závěr

„Žádná pevnost není tak silná, aby nemohla být dobytá penězi“

(Marcus Tullius Cicero)

Tato diplomová práce se zabývala střetem zájmu u veřejného činitele obce, kdy soukromá osoba vstupuje na pole práva veřejného, tedy dostává se do postavení, kdy za stát vykonává veřejnou moc, což přináší riziko, že rozhodování a jednání veřejných funkcionářů může být ovlivněno jejich osobními zájmy nebo zájmy třetích stran, což může narušit jejich schopnost jednat výhradně ve prospěch veřejného zájmu. To může vést k nedůvěře veřejnosti, korupci, zneužívání moci a snížení důvěryhodnosti a legitimacy veřejných institucí. Prací bylo zjištěno, že střet zájmů je důležité řešit a minimalizovat prostřednictvím transparentnosti, etických standardů, regulací a v neposlední řadě i dohledu (kontroly), načež z toho pak může těžit celá společnost.

Ostatně i oslovení starostové se vyslovili, že je pro ně důležitá transparentnost, zdůraznili důležitost důvěry občanů v místní samosprávu. Všichni oslovení si uvědomují podstatu přístupu otevřenosti, sami říkají, že když jsou informace dostupné a procesy otevřené, jejich občané mají větší pocit kontroly, ale i účasti na rozhodování, což pak přináší vyšší důvěru v místní vedení. Pro autorku práce, jakožto pracovníka na pozici rada/ ministerský rady v Oddělení střetu zájmů na Ministerstvu spravedlnosti (v současné době již toto neplatí) bylo zjištění, že starostové malých obcí opravdu porozuměli problematice střetu zájmů a dokáží jej vhodně aplikovat do praxe, velmi přínosné a tento přínos neomezuje jen ve své diplomové práci.

Z analýzy dále vyplývá, že přicházejí v úvahu i etická pravidla, která pomáhají zvyšovat důvěru veřejnosti, kultivovat prostředí výkonu veřejné moci a preferovat veřejný zájem před zájmem osobním, je důležité, aby veřejní funkcionáři přistupovali k otázce střetu zájmů s odpovědností a integritou. Jejich jednání by mělo být v souladu s etickými normami a principy transparentnosti, aby se snižovaly možné konflikty zájmů a zachovala se důvěra ve spravedlnost a rovnost v rozhodování.

Česká republika se inspirová praxí západních demokratických států, jako jsou Spojené státy americké či země Evropské unie. Též sleduje mezinárodní standardy a doporučení, tím se stává česká právní úprava poměrně komplexní i co se týká povinnosti ohledně podávání majetkových příznání veřejnými funkcionáři. Tato povinnost představuje významný zásah do práva na soukromí dotčených osob. Nicméně je tento zásah vyvážen především

prevenční funkcí, kterou má oznamovací povinnost při potenciálním porušování povinností veřejných funkcionářů. Tímto opatřením se také posiluje důvěra veřejnosti v řádný a transparentní výkon státní moci. Jako nedostatečné by se snad daly uvést výše sankcí v případě porušení zákona o střetu zájmů, což může vést k nedostatečnému odstrašení od neetického jednání, nehledě na to, že i z dotazníkového šetření několikrát zazněly návrhy o tvrdších sankcích.

Práce tak splnila shora uvedené cíle, jednak posoudila a přinesla přínos zákona o střetu zájmů. Ověřila a prokázala znalost v oblasti střetu zájmů u veřejných funkcionářů a v neposlední řadě taktéž i vybraný vzorek mladé populace se dokázal zhostit tohoto poměrně složitého tématu velice zdárně, kdy dokázal i navrhnout vhodná doporučení ohledně chování veřejného funkcionáře, či možnou regulaci v zákoně o střetu zájmů, což autorka velice oceňuje.

Závěrem pak lze už jenom konstatovat, že dodržováním zásad střetu zájmů veřejní funkcionáři přispívají k harmonickému fungování obcí a zvyšování kvality života obyvatel. Tímto způsobem mohou předcházet nebo minimalizovat vznik sporů a konfliktů v rámci místní samosprávy.

7 Seznam použitých zdrojů

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika – Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. 256 s. ISBN: 978-80-247-2908-4.

ČMEJREK, Jaroslav, ČOPÍK, Jan. *Veřejná správa*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2016. s. 152. ISBN 978-80-7394-578-7.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním prostoru*. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN: 978-80-247-3061-5.

GÁBA, Zdeněk, JOKL, Václav, *Hanušovice v proměnách času*. I. Vydání. Štítý: VEDUTA, 2010. 100 s. ISBN: 978-80-86438-34-4

HAPLA, Martin, FRIEDEL, Tomáš. a kol. *Profesní etika právníků*. Brno: Nugis Finem Publishing, 2022. 335 s. ISBN 978-80-7614-007-3.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava, PEKOVÁ, Jitka. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. I. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 300 s. ISBN: 978-80-7357-910-4

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. 304 s. ISBN: 978-80-247-2789-9

Odborné české a zahraniční články

Bayley, D. H. (1966). *The Effects of Corruption in a Developing Nation*. *Western Political Quarterly*, 19(4), 719-732. [online] 1966 [cit. 23-09-02]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/106591296601900410>

Jan Čopík, Radek Kopřiva & Jaroslav Čmejrek (2021) *Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic*, *Local Government Studies*, 47:2, 167-185, DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069 [online] 2021 [cit. 24-01-06]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03003930.2019.1699069>

Johnston, M. (Ed.). (2002). *Political Corruption: Concepts and Contexts* (3rd ed.). Routledge. [online]. [cit. 23-09-06]. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315126647>

Frič, P. *Korupce - deviantní chování nebo sociální dezorganizace?* *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, [online] 2001, vol. 37, iss. 1, p. 65-72. [cit. 23-09-06]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2001/01/10.pdf>

HORKÁ, H. (1985). *Společenská a kulturní integrace obyvatelstva novoosídlené obce Branná u Šumperka*. *Český Lid*, 72(3), 157–164. [online]. [cit. 24-01-25]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42703218>

Vysokoškolská kvalifikační práce (disertační práce)

BERNARD, Josef. *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*. Dizertační práce, vedoucí Buriánek, Jiří. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2012.

KAPRAS, Jiří. *Střet zájmů veřejných funkcionářů*. Dizertační práce, vedoucí Kysela, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie, 2023.

Legislativa

zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 2/1969 Sb. české národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Metodický materiál

JUSTICE.CZ., *Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů*. 2022 [online]. Odbor střetu zájmů a boje proti korupci, Ministerstvo spravedlnosti, Praha, 68 s. (PDF) [cit. 2023-11-23]. Dostupný z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Metodika+pro+ve%C5%99ejn%C3%A9+funkcion%C3%A1%C5%99e_stav+ke+dni+1_7_2022.pdf/140dbe6f-c3c6-4551-99f2-8ab0f08306aa

JUSTICE.CZ, Projekt zintenzivnění boje proti korupci. *Komparativní studie ke střetu zájmů*. 2022 [online]. Transparency International Česká republika. Praha, 104 s. (PDF). [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: https://korupce.cz/wp-content/uploads/2023/02/Komparativni_studie_SZ_grafika_finalni.pdf

CZSO, Obyvatelstvo, *Branná*. 2021 [online]. 2 s. (PDF). [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/107863979/branna.pdf/>

OŽIVENÍ, *Podnět k přezkoumání úkonů zadavatele*. 2021 [online]. (PDF). [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2021/12/Podnet-Sumperk-UOHS_anonymizovane.pdf

Webové stránky

ADVOKÁTNÍ DENÍK, *ÚS zamítl stížnosti zastupitelů několika obcí, nárok na náhradu újmy nemají*. [online]. © 2021 - 2024 [cit. 24-03-15]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2024/03/14/us-zamitl-stiznosti-zastupitelu-nekolika-obci-narok-na-nahradu-ujmy-nemaji/>

BRANNÁ, *Informace o obci*. [online]. Oficiální stránky obce Branná © 2023 [cit. 23-11-15]. Dostupné z: <https://www.branna.eu/obec/informace-o-obci/historie/>

BRANNÁ, *Úřad*. [online]. Oficiální stránky obce Branná © 2023 [cit. 23-11-15]. Dostupné z: <https://www.branna.eu>

GOV.CZ, *Volby do zastupitelstev obcí*. [online]. © 2023 [cit. 23-11-20]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/rozcestniky/volby-do-zastupitelstev-obci-RZC-118>

HANÁČKÁ DRBNA, *Šedesát milionů za postavení větrných elektráren u Branné. O jejich výstavbě budou jednat zastupitelé*. [online]. © 2024 [cit. 24-02-25]. Dostupné z: https://hanacka.drbna.cz/zpravy/spolecnost/30910-60-milionu-za-postaveni-vetrnych-elektren-u-branne-o-jejich-vystavbe-budou-jednat-zastupitele.html?utm_source=copy

HANUŠOVICE. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/>

INFORMAČNÍ WEB ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ, *Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy*. [online].

© Ústav územního rozvoje, 2002–2024. [cit. 24-01-27]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>

JINDŘICHOV. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-18]. Dostupné z: www.jindrichovsu.cz

JUSTICE.CZ, *Vládní koncepci boje proti korupci na léta 2023 až 2026*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-25]. Dostupné z: <https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2023-az-2026/>

JUSTICE.CZ, *Základní právní úprava*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-12]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/zakladni-pravni-uprava>

JUSTICE.CZ, *Aktuality*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-12]. Dostupné z: www.justice.cz

JUSTICE.CZ, *Veřejný funkcionář - životní situace*. [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020 [cit. 23-04-13]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/verejny-funkcionar-zivotni-situace>

KOPŘIVNÁ, *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-24]. Dostupné z: www.obeckoprivna.cz

KRAJ VYSOČNA, *Střet zájmů – obec jako podpůrný orgán*. [online]. © 2023. [cit. 23-02-25]. Dostupné z: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4120491

KULTURA.CZ, *Hanušovice*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/profile/8500-hanusovice>

MODERNÍ OBEC, *První mezi rovnými*. [online]. © 2023. [cit. 23-03-26]. Dostupné z: <https://moderniobec.cz/prvni-mezi-rovnymi/>

KURZY.CZ, *Jindřichov - znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-11-18]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/jindrichov-okres-sumperk/symboly/>

KURZY.CZ, *Kopřivná - znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-08-24]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/koprivna/symboly/>

KURZY.CZ, *Malá Morava – znak, vlajka, skloňování*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-09-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/mala-morava/symboly/>

PARLAMENTNÍ LISTY.CZ, *Zločin na samosprávě. Na zavření do Bohnic,“ říká právnička Hamplová k zákonu, který nutí starosty majetkově se „svlékat donaha“*. [online]. © 2023 [cit. 23-11-18]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Zlocin-na-samosprave-Na-zavreni-do-Bohnic-rika-pravnicka-Hamplova-k-zakonu-ktery-nuti-starosty-majetkove-se-svlekat-donaha-534513>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, *Symboly – Hanušovice*. [online]. © 2023 [cit. 23-08-15]. Dostupné z: <https://rekos.psp.cz/detail-symbolu/id/5324>

TRANSPAENCY INTERNATIONAL, *Střet zájmů, hit posledních let. Víte ale, jak přesně funguje?*. [online]. © 2023 [cit. 23-04-09]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/stret-zajmu-hit-poslednich-let-vite-ale-jak-presne-funguje/>

REGION KUNĚTICKÉ HORY, *Malá Morava*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-01]. Dostupné z: <https://www.masrkh.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=10458>

SEZNAM ZPRÁVY. *Pracuje pro město i pro sebe. Kvůli střetu zájmů končí politik ANO*. [online]. © 2024 [cit. 24-03-18]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/inzenyrska-cinnost-politika-langera-stret-zajmu-ho-stal-funkci-133591>

STARÉ MĚSTO. *Info*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-10]. Dostupné z: www.mu-staremesto.cz

ŠLÉGROV. *Historie obce*. [online]. © 2023 [cit. 23-09-15]. Dostupné z: <https://www.sleglov.cz/historie%2Dobce/d-1115/p1=52>

ŠUMPERK, *Kopřivná*. [online]. © 2000 - 2023 [cit. 23-08-24]. Dostupné z: <https://www.sumperk.cz/dr-cs/41-koprivna.html>

TURISTIKA.CZ, *Staré Město p. S.* [online]. © Turistika.cz s.r.o. 2007 - 2023 [cit. 23-09-10]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/stare-mesto-p-s/detail#:~:text=Star%C3%A9%20M%C4%9Bsto%20le%C5%BE%C3%AD%20na%20Severn%C3%AD,okol%C3%AD%20je%20vybudov%C3%A1na%20cel%C3%A1%20%C5%99ada>

ÚSTAVNÍ SOUD, *V dohře sporu o náhradu újmy za plošné zveřejňování majetkových příznání zastupitelů Ústavní soud stížnosti starostů zamítl. Nárok na náhradu újmy nemají*. [online]. © Ústavní soud 2015 [cit. 24-03-15]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-dohre-sporu-o-nahradu-ujmy-za-plosne-zverejnovani-majetkovych-priznani-zastupitelu-ustavni-soud-stiznosti-starostu-zamitl-narok-na-nahradu-ujmy-nemaji>

VIKANTICE, *Info*. [online]. © 2015 [cit. 23-09-18]. Dostupné z: <http://www.vikantice.cz>

VIKANTICE, *Obecní úřad*. [online]. © 2015 [cit. 23-09-18]. Dostupné z: <https://www.obecvikantice.cz/obecni-urad/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Centrální registr zákona o střetu zájmů*. [online]. Vláda ČR (c) 2009-2023 [cit. 23-05-05]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/registr-oznameni/centralni-registr-zakona-o-stretu-zajmu-170264/>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 *Investiční iniciativa podle velikosti obce*

Obrázek 2 *Znak obce Branná*

Obrázek 3 *Znak obce Hanušovice*

Obrázek 4 *Znak obce Jindřichov*

Obrázek 5 *Znak obce Kopřivná*

Obrázek 6 *Znak obce Malá Morava*

Obrázek 7 *Znak obce Staré Město*

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 *Počet členů zastupitelstva v mezích minimálního a maximálního počtu zastupitelů v závislosti na velikosti obce*

Tabulka 2 *Zápis politických veřejných funkcionářů dle podmínek obce*

Tabulka 3 *Přehled dobré praxe*

8.3 Seznam grafů

Graf 1 *Otázka č. 1 Jakého jste pohlaví?*

Graf 3 *Otázka č. 3 Máte důvěru ve veřejného činitele ve vaši obci? Respektive zda mu důvěřujete v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?*

Graf 4 *Otázka č. 4 Setkali jste se již s pojmem střet zájmů u veřejných činitelů obce?*

Graf 5 *Otázka č. 5 Domníváte se, že by veřejný činitel zastávající veřejnou funkci mohl tuto funkci zneužít pro soukromé záležitosti, v tom smyslu, že by takový soukromý zájem mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?*

- Graf 6 *Otázka č. 7 Setkali jste se již někdy s tím, že veřejný činitel skutečně zneužívá své pravomoci/veřejné zdroje pro osobní zisk tedy pro neoprávněnou výhodu?*
- Graf 7 *Otázka č. 9 Věděli jste, že registr oznámení v gesci Ministerstva spravedlnosti pomáhá kontrolovat činnost veřejných funkcionářů, že do registru může každý bezplatně nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích zvoleného funkcionáře?*
- Graf 8 *Otázka a) Jste stejného názoru jako starostové a radní?*
- Graf 9 *Otázka b) nebo upřednostňujete transparentnost?*
- Graf 10 *Otázka č. 11 Viděli jste divadelní hru Sluha dvou pánů Carla Goldoniho z roku 1745 v hlavní roli s Miroslavem Donutilem?*

Přílohy

Příloha č. 1 *Dotazníkové šetření na téma Sřet zájmů veřejných funkcionářů*

Dobrý den,

jsem studentkou Veřejné správy a regionálního rozvoje při České zemědělské univerzitě v Praze (středisko Šumperk) a tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění krátkého dotazníku ke své diplomové práci. Vaše odpovědi budou zcela anonymní a zjištěné informace prostřednictvím tohoto dotazníku budou využity pouze ke zpracování praktické části práce. Dotazník obsahuje 11 otázek a zabere Vám maximálně 15 minut času. U každé otázky prosím zakroužkujte jednu vhodnou odpověď, u otázky č. 6 a č. 8 pak slovy uveďte odpověď.

Děkuji za součinnost,

Bc. Růžena Talafová

Otázka č. 1 *Jakého pohlaví jste?*

žena	muž
------	-----

Otázka č. 2 *Kolik Vám je let?*

15–25	26–35	36–45	46 a více
-------	-------	-------	-----------

Otázka č. 3 *Máte důvěru ve veřejného činitele ve vaši obci? Respektive zda mu důvěřujete v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?*

Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
--------------	-----------	----------	-------------

Otázka č. 4 *Setkali jste se již s pojmem sřet zájmů u veřejných činitelů obce?*

ano	ne
-----	----

Otázka č. 5 *Domníváte se, že by veřejný činitel zastávající veřejnou funkci mohl tuto funkci zneužít pro soukromé záležitosti, v tom smyslu, že by takový soukromý zájem mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?*

Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
--------------	-----------	----------	-------------

Otázka č. 6 Čím by mohla být posílena důvěra veřejnosti, čím by se dalo zajistit, že mezi oficiálními funkcemi veřejného činitele a jeho soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost?

Uveďte:

Otázka č. 7 Setkali jste se již někdy s tím, že veřejný činitel skutečně zneužívá své pravomoci/veřejné zdroje pro osobní zisk tedy pro neoprávněnou výhodu?

Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
--------------	-----------	----------	-------------

Otázka č. 8 Pokud jste uvedli v otázce č. 7 rozhodně ano či spíše ano, můžete uvést konkrétní příklad?

Uveďte:

Otázka č. 9 Věděli jste, že registr oznámení v gesci Ministerstva spravedlnosti pomáhá kontrolovat činnost veřejných funkcionářů, že do registru může každý bezplatně nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy oznámení o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích zvoleného funkcionáře?

ano	ne
-----	----

Otázka č. 10 Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů.

Jste stejného názoru jako starostové a radní?

Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
--------------	-----------	----------	-------------

nebo upřednostňujete transparentnost?

Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
--------------	-----------	----------	-------------

Otázka č. 11 Viděli jste divadelní hru Sluha dvou pánů Carla Goldoniho z roku 1745 v hlavní roli s Miroslavem Donutilem?

ano	ne
-----	----

Příloha č. 2 *Otázky a rozhovor s veřejným funkcionářem obecního úřadu na téma střetu zájmů*

1. Domníváte se, že obyvatelé vaši obce mají ve vás jako ve veřejného činitele důvěru v procesech rozhodování ve věcech veřejných týkajících se jak práv, tak i zájmu veřejnosti občanů?
2. Střet zájmů se stal za poslední roky jedním z nejexponovanějších témat, jak v mediálním a politickém prostoru, tak i v debatách široké veřejnosti. Vnímáte tento fenomén a zájem o něj i ve vašem okolí?
3. Jste poměrně malá obec, dá se říci, že se všichni znáte, je proto pro vás těžké z pozice veřejného činitele, jež zastává veřejnou funkci neupřednostnit soukromý zájem, kterým byste mohl nesprávně ovlivnit předběžné plnění úředních povinností?
4. Čím posilujete a zajišťujete důvěru veřejnosti, že mezi oficiálními funkcemi vás jako veřejného činitele a vašimi soukromými zájmy, včetně zájmů propojených osob nebo organizací, nevznikne nevhodná souvislost?
(Například tím, že příslušné soukromé zájmy jsou veřejně známé v rámci dané samosprávy)
5. Plníte si povinnosti, které pro vás vyplývají ze zákona o střetu zájmů, konkrétně pak podání oznámení (vstupní, průběžné, případně výstupní) o činnostech, o majetku a o příjmech a závazcích?
6. Byl jste již někdy sankciován za nepodání oznámení? A jakou výší?
7. Dříve tento registr byl volně přístupný (do roku 2020) a veřejnost měla tak možnost do něj kdykoliv anonymně nahlédnout, nyní je již zpřístupněn pouze na žádost. Starostové a radní se proti takovému majetkovému striptýzu snažili bránit, podle nich totiž narušuje právo na soukromí komunálních politiků a odrazuje lidi od kandidatury do obecních zastupitelstev. Říkají, že k údajům by měli mít přístup pouze zástupci bezpečnostních sborů. Jaký názor máte na to vy?
8. Tím, že se stal registr již přístupný pouze na žádost a není již anonymní, cítíte o něco větší bezpečnost pro Vaši osobu a blízké?
9. Domníváte se, že je zákon o střetu zájmů potřebný, nebo jej vnímáte jako další byrokracii a malé obce to spíše zatěžuje. Jaký máte na to názor?
10. Zároveň Vy jako podpůrný (zapisující) orgán máte povinnost zapisovat nově zvolené veřejné funkcionáře do Centrálního registru oznámení, v souvislosti s tím

Ministerstvo spravedlnosti poskytuje metodiku, kterou aktualizuje, a také na svých webových stránkách podrobně popisuje různé skutečnosti, je to pro vás přehledné a využíváte tuto metodickou pomoc?

11. V roce 2026 proběhnou další komunální volby, máte v plánu znovu kandidovat?